"Cea mai bună formă de politică este cea care, în cazul unui anumit popor și în circumstanțele date, îi asigură acestuia un maximum de coeziune și armonie. În cazul regimurilor politice, situația este asemănătoare regimurilor alimentare. La fel cum, de exemplu, regimul vegetarian, regimul cu carne sau celelalte regimuri sunt potrivite într-un anumit climat și nepotrivite în altul, potrivite pentru anumiți oameni și nepotrivite pentru alții, tot așa e și în politică. Mai curând decât să fie impuse prin intermediul ideologiilor, regimurile politice trebuie să emane din natura și nevoile unui popor".

Gustave THIBON

credință
iubire
speranță

PUNCTE CARDINALE

ANUL VIII
Nr. 1/85

ianuarie 1998

16 pag. - 3000 lei

PERIODIC INDEPENDENT DE ORIENTARE NATIONAL-CRESTINA

Circulație în afara României: AUSTRIA, GERMANIA, FRANȚA, ELVEȚIA, DANEMARCA, SUEDIA, SPANIA, CANADA, STATELE UNITE, AUSTRALIA

STAFIA COMUNISMULUI LA PARIS

S-au împlinit 80 de ani de la revoluția bolșevică din Rusia și bilanțul crimelor comuniste din întreaga lume se vădește tot mai înspăimântător: 85 de milioane de morți, iar după unii chiar peste 100 de milioane! Și – *nota bene* – chinezii încă nu și-au deschis arhivele! Presa occidentală (și în special cea franceză) nu mai prididește să se întrebe: cum de s-a putut ca un atât de îndelungat sistem totalitar, întemeiat pe cel mai mare genocid din istorie, să se constituie și să dăinuiască?!

Dar îndărătul acestei întrebări se ridică o alta: în fond, ce se știe astăzi, în "lumea liberă", despre acest înspăimântător GULAG și cum se face că atâția democrați și pacifiști s-au putut lăsa seduși de comunism?! Iată una dintre principalele preocupări în *mass media* din Occident după publicarea, în toamna care a trecut, a cărții unui grup de istorici, în frunte cu Stéphane Courtois, *Le Livre noir du communisme* (a se vedea, pentru unele detalii, pag. 4 numărului de față).

Răspunsul? Din păcate, o insolită încercare "explicativă", fără o reală preocupare pentru stabilirea responsabilităților istorice și morale (adică invers de cum se procedează atunci când se ridică problema holocaustului antievreiesc, deși victimele comunismului au fost mult mai numeroase)!

O mare de articole (în special în presa de centru și de stânga) gravitează în jurul problemei mai degrabă timid și confuz, pentru ca totul să culmineze cu faimoasa emisiune televizată a lui Jean-Marie Cavada – *La marche du siècle* – de pe canalul *France 3*, din ziua de 4 decembrie 1997. Invitați: Jean-François Revel (scriitor și jurnalist), Jean Ferrat (cântărețul care, în 1980, făcea apel la "continuarea luptei pentru realizarea idealului comunist"), Stéphane Courtois (istoric și co-autor al cărții menționate), Jacques Rossi (comunist francez cu 19 ani de gulag), Robert Hue (secretarul Partidului Comunist Francez), reprezentanta Agenției *France Press* la Moscova, apoi Pavel Gracev (fost colaborator al lui Gorbaciov) și un dizident chinez recent eliberat, aflat actualmente în S.U.A. (de unde a fost contactat telefonic), asistați de o pleiadă de tineri jurnaliști care nu au mai apucat să ia cuvântul.

Tema emisiunii: "85 de milioane de morți – sumbra istorie a comunismului". Primii cărora li s-a dat cuvântul au fost comuniștii, foști și actuali, care au încercat cu toții nu atât să inculpe fenomenul, cât să-l justifice, invocând "necesitatea" diverselor contexte istorice în care acesta s-a exercitat. Culpabil pentru excesele criminale, unul singur: Stalin; Lenin a fost *motivat* și chiar *scuzat*, pentru decretele lui de represiune în masă, prin cunoscutul șablon propagandistic "Revoluția nu se face cu mănuși" și prin "necesitatea luptei de clasă în Rusia post-țaristă"...

Nici urmă de analiză critică și de inculpare a doctrinei marxismului dialectic sau istoric, nici o mențiune despre cei care l-au conceput și l-au pus în practică, în Rusia și apoi în întreg lagărul comunist; un Mao abia de a fost menționat, iar un Fidel Castro a fost acuzat ca "revoluționar", evitându-se termenul de *comunist*... De asemenea, nimic despre relațiile diverselor partide comuniste "frățești" din Occident cu URSS (care le-a susținut în permanență) și cu guvernele altor țări comuniste; ba, când cineva a încercat totuși să atingă problema, printr-o întrebare pusă lui Robert Hue, indignarea stângii deranjate de curiozitatea "istoricilor burghezi" a luat caracterul unui protest coral, acuzațiile întorcându-se împotriva celor ce mai îndrăznesc să conceapă astfel de întrebări după ce... "a existat un proces la Nürnberg"!!! N-au lipsit nici invectivele de "fasciști", "naziști", "petenișți" și "lepeniști", iar la protestul lui Jean-François Revel "de a nu se mai servi mereu aceeași salată", vocea i-a fost acoperită de "corul" comuniștilor indignați, încât n-a mai fost chip să continue. Adevărată "solidaritate de clasă" (dacă nu cumva și de... rasă) împotriva incapacității comprehensive a curioșilor intelectuali!

Această ofensivă tupeistă a stângii nu se rezumă însă la nivelul audio-vizualului; ea se regăsește în întreaga presă scrisă. Ori de câte ori se aduce vorba despre comunism, faptul este înecat între articole care scot în evidență Holocaustul imputat forțelor anticomuniste, se inventează "cazuri" tip Papon, se ponegrește abrupt "fundamentalismul" islamic, forțându-se sugestia că excesele comunismului n-ar fi fost decât de ordin defensiv; ba mai mult: un panaceu universal pentru mizeria umanității!

Revolta comuniștilor din Occident întrece însă orice măsură atunci când cineva îndrăznește să compare gravitatea ororilor comuniste cu cea a nazismului; într-un adevărat acces de turbare, sunt amenințați toți cei ce, chipurile, și-ar fi uitat trecutul de "naționaliști" și "luptători anticomuniști" – etichete politico-sociale infamante, "fără drept de recurs"! Fără drept de recurs în fața cărui for? – îți vine să te întrebi. Nefiind în discuție nici Justiția imanentă și nici cea transcendentă, ideea ar fi că învinșii n-au dreptul la cuvânt, că punctul de vedere al victimei nu contează...

Cu toate acestea, nedumeririle și întrebările incomode persistă, mai limpede sau mai vag formulate: "Să fi fost filosofii noștri de stânga – faimoasa stângă franceză! – niște iresponsabili și/sau niște impostori?". Oare toți cei ce strigau în Franța anilor postbelici: "Nu-i putem dezamăgi pe muncitorii noștri cu fapte care se-ntâmplă atât de departe de noi!" (răspunsul lui Sartre către Camus, care-i propunea să dezvăluie tot ce s-a întâmplat și se întâmplă încă în lagărele de muncă de dincolo de "cortina de fier") erau niște complici indirecți și niște instigatori la masacre? Nu apar toți aceștia, la ceasul tragicului bilanț, drept niște imbecili "tovarăși de drum" (după vorba lui Lenin) ai regimurilor criminale din fostul lagăr comunist?

Se pare că avea dreptate cel care susținea cândva că Dumnezeu pune la îndemâna omului trei posibilități – buna-credință, inteligența și comunismul – din care omul nu poate alege decât două: dacă e comunist și de bună credință, atunci nu poate fi inteligent; dacă e comunist și inteligent, atunci nu poate fi de bună-credință; dacă este inteligent și de bună-credință, atunci nu poate fi comunist...

Oare cei care discută comunismul în parametrii oferiți de Occidentul actual, căutând "explicații" și "justificări", în care categorie se încadrează? Nu cumva are dreptate Laurent Mayet, redactorul-șef de la *Science et Avenir*, atunci când observă: "Discursurile lor, deliberat obscure, precum și lipsa de onestitate care le însoțește, nu fac decât să otrăvească o parte din viața noastră intelectuală, întărind antiintelectualismul facil, deja foarte răspândit în rândurile populației"?

Pentru noi, cei din Est, victime directe ale ideologiei comuniste colportate în și din Occident, chiar și acest verdict sună destul de edulcorat, pentru că sângele ne țâșnește din fiecare amintire...

Marcel PETRIȘOR

ROGER GARAUDY "RECIDIVEAZĂ"

Nici nu s-a stins bine ecoul dezonorantului scandal provocat de apariţia în *samizdat*, în 1996, a cărţii lui ROGER GARAUDY, *Les Mythes fondateurs de la politique israélienne*, în care acesta denunţa "erezia sionismului politic ce constă în substituirea Dumnezeului lui Israel cu statul Israel, portavion nuclear, imposibil de scufundat, al stăpânilor provizorii ai lumii: Statele Unite, care urmăresc să pună stăpânire pe petrolul din Orientul Mijlociu, nervul vital al dezvoltării occidentale", şi iată că filozoful francez "recidivează". Noua sa carte, *Les États-Unis-avant-garde de la décadence*, apărută, de data aceasta, nu în *samizdat*, ci la editura *"Vent du large"* (1997), este o necruţătoare filipică împotriva Statelor Unite, "aceşti apărători ipocriţi ai *«drepturilor omului»* care, pe lângă crimele împotriva umanităţii comise în exterior (Vietnam, Iran, Irak etc.), deţin la ei acasă tristele recorduri mondiale în ceea ce priveşte consumul de droguri, sinuciderile adolescenţilor, criminalitatea şi corupţia... şi ale căror medii de informare (televiziunile, magistralele informative etc.) sunt raze ale morţii care distrug, la scară mondială, spiritul critic, dar şi spiritul pur şi simplu, cultura, credinţa, speranţa şi dragostea a cinci miliarde de fiinţe umane".

Rechizitoriul începe *ex abrupto*, având ca motto un text care datează din 1943, al unei minţi clarvăzătoare cum a fost aceea a Simonei Weil (1909-1943), text care sună ca un avertisment: "Ştim foarte bine că, după război, americanizarea Europei este un foarte mare pericol şi ştim la fel de bine ce vom pierde dacă acest lucru se va produce... O americanizare a Europei va pregăti, fără îndoială, americanizarea întregului glob pământesc... Umanitatea îşi va pierde trecutul".

Cartea este structurată în zece capitole care, de fapt, sunt tot atâtea eseuri privind tema pusă în discuţie. Primele şapte sunt consacrate ascensiunii Statelor Unite şi instituirii dominaţiei lor, sub pretextul realizării "Noii Ordini Mondiale", asupra întregii lumi, precum şi depistării, în istoria acestui "nou imperiu mondial", a germenilor decadenţei culturale şi spirituale, iar ultimele trei, găsirii de soluţii pentru ieşirea din această criză, căci, spune Garaudy în introducere, "de ne vom abandona derivelor actuale ale politicii mondiale, vom pregăti pentru secolul XXI o *sinucidere planetară*" (subl. aut.).

În primul capitol, ironic intitulat "Noua dezordine mondială", Garaudy încearcă să răspundă la câteva întrebări esenţiale:

"- Care sunt problemele majore care se anunţă pentru viitorul imediat?

- Care este viziunea sintetică asupra lumii care se degajă, la sfârşitul secolului XX, din evenimentele aparent dispersate pe care le trăim?

- Ne îndreptăm oare spre un al treilea război mondial de tip nou?".

Înainte de a răspunde la aceste întrebări, filozoful francez încearcă să descopere legăturile intime şi profunde care există între toate aceste probleme şi evenimente. Astfel, el stabileşte strânse legături între "lupta împotriva terorismului" şi "intervenţiile umani-tare" sau de altă natură, pe de o parte, şi strădaniile americane de a pune stăpânire şi de a controla petrolul din Golful Persic, "acest punct nevralgic al *limes*-lui american", pe de altă parte. De asemenea, el stabileşte aceleaşi legături între interesele americane în regiune şi finanţarea şi înarmarea Israelului, "acest vârf de lance al Statelor Unite pentru acapararea petrolului din Orientul Apropiat".

Căci - spune mai departe Garaudy - *"lupta împotriva terorismului* şi *intervenţiile umanitare* sunt cele două pretexte ale neocolonialismului integrat; Iranul a fost, fără cea mai mică probă, catalogat de Simon Perès ca fiind centrul *terorismului* mondial (bineînţeles că *terorismul* înglobează toate formele de rezistenţă ale popoarelor care îşi apără independenţa şi exclud toate formele de terorism de stat care ameninţă independenţa acestora): când, de exemplu, un soldat israelian este ucis în partea Libanului ilegal ocupată de trupele israeliene şi de mercenarii lor... aceasta este terorism, dar când armata israeliană bombardează şi masacrează populaţia civilă din Cana până în împrejurimile Beirutului, aceasta se cheamă *legitimă apărare*..."

În aceste condiţii, "*Noua Ordine Mondială* visată de conducătorii americani este un alt nume dat dominaţiei mondiale a Statelor Unite", iar dreptul de a interveni oriunde şi oricând, din raţiuni ipocrit umanitare, "este o nouă formă de colonialism", conchide Garaudy.

În ceea ce priveşte al treilea război mondial, acesta va fi, dacă va avea loc, spre deosebire de celelalte două care au fost generate de conflicte intra-europene, un război religios, în sensul că, asemenea unei noi religii, *"monoteismul pieţii* se va forţa să sfărâme rezistenţa tuturor acelora care au păstrat alt sistem de valori decât valorile de piaţă şi care apără, cu identitatea lor, sensul vieţii".

Al doilea capitol, intitulat *"Monoteismul pieţii"*, este consacrat explicării formării acestei noi religii şi stabilirii caracteristicilor sale. "Toate manifestările acestei decadenţe - spune Garaudy - decurg din logica *«economiei de piaţă»*, a cărei ultimă etapă a devenit religia dominantă, dar o religie care nu îndrăzneşte să-şi spună numele: *«monoteismul pieţii»*...! Piaţa se transformă în religie atunci când ea devine singurul regulator al relaţiilor sociale, personale sau naţionale, singura sursă de putere şi de ierarhizare" şi când "toate valorile umane inclusiv gândirea, artele şi conştiinţele, devin valori comerciale".

Caracteristica esenţială a *monoteismului pieţii*, "acest liberalism totalitar, este dispreţul faţă de libertatea omului, mutilându-l astfel de dimensiunea sa specifică..."

În ceea ce priveşte mijloacele prin care "monoteismul pieţii" îşi asigură expansiunea, acestea sunt două: drogurile şi armamentul.

"Cifra de afaceri a comerţului cu droguri este astăzi la fel de mare ca şi cea a automobilului şi a oţelului, consumul acestora mărindu-se pe măsură ce viaţa îşi pierde sensul... Este semnificativ faptul că recordul sinuciderii adolescenţilor este deţinut de ţările cele mai bogate, ca Statele Unite sau Suedia: în Sud se moare din *lipsă de mijloace*, iar în Nord din *lipsă de sensuri*". Şi Roger Garaudy conchide: "Drogul a devenit tămâia noii biserici a *monoteismului pieţii*".

În ceea ce priveşte industria de armament, Garaudy consideră că "aceasta rămâne industria cea mai prosperă. Ea a făcut din Statele Unite prima putere a lumii, după primul război mondial. Al doilea război mondial, graţie căruia, în 1945, Statele Unite deţineau jumătate din bogăţia lumii, a pus capăt crizei începute în 1929. Războiul din Coreea a suscitat un nou *boom* economic, iar masacrul din Irak a fost o adevărată apoteoză..."

Alte corolare ale *monoteismului pieţii* sunt corupţia şi prostituţia. În legătură cu acestea, Garaudy face următoarea remarcă: "Într-un sistem în care totul se cumpără şi se vinde, corupţia şi prostituţia au încetat de a mai fi considerate devieri ale indivizilor, pentru a deveni legi structurale ale sistemului... Este de remarcat faptul că, odată cu restaurarea capitalismului în ţările din Est, prostituţia a luat aici un avânt halucinant". Această apreciere - adăugăm noi - este valabilă şi în ceea ce priveşte corupţia.

Cel de al treilea capitol, mai consistent decât toate celelalte, este şi cel care a dat titlul cărţii: "Statele Unite - avangarda decadenţei". Pentru a-şi susţine aserţiunea, Garaudy ne prezintă mai întâi o pertinentă sinteză a istoriei acestui popor, de la începuturi până în zilele noastre. Iată cum justifică el această necesitate: "Pentru a înţelege astăzi că una dintre cauzele esenţiale ale dezintegrării moravurilor şi artelor este răspândirea (şi iluziile) «modului de viaţă american», este necesar de a situa problema în perspectiva istoriei americane, căci decadenţa culturii, cultură care nu a jucat nici un rol în viaţa acestei societăţi, se explică prin formarea şi prin istoria Statelor Unite. În Europa, cultura şi ideologiile au jucat întotdeauna un rol important în viaţa politică", pe când în America, unde s-a dezvoltat un popor de imigranţi, nu s-a întâmplat acest lucru.

În continuare, Garaudy stabileşte structura socială a societăţii americane şi idealurile acestei societăţi: "Oricare ar fi fost originea şi cultura lor iniţială, ei au venit aici, în mod special, pentru a căuta de lucru şi pentru a câştiga bani. Irlandezi sau italieni, sclavi negri deportaţi în America, mexicani sau portoricani, ei aveau fiecare religia şi cultura lor, dar nu aveau o religie şi cultură comune. Singura legătură care-i uneşte este asemănătoare celei care leagă personalul aceleiaşi întreprinderi... Plecând de la o astfel de structură socială, credinţa, credinţa în sensul vieţii nu a putut să supravieţuiască... Pentru imensa majoritate a acestui popor, Dumnezeu este mort, pentru că omul de aici a fost mutilat de dimensiunea sa divină: căutarea sensului. Locul a rămas liber pentru puzderia de secte şi de superstiţii, refugierea în lumea drogului sau în faţa micului ecran, toate acestea sub oblăduirea unui puritanism oficial care este de acord cu toate inegalităţile şi cu toate masacrele, ba chiar le justifică".

"Violenţa şi ipocrizia sunt trăsături permanente ale istoriei Statelor Unite" - spune mai departe Garaudy. "Primii puritani englezi care au debarcat în America au adus cu ei aici credinţa cea mai nimicitoare pentru istoria umanităţii: cea a «poporului ales» care legitimează, ca ordine ale lui Dumnezeu, exterminările autohtonilor şi rapturile teritoriale după modelul cărţii biblice a lui Iosua, în care se susţine că Dumnezeu a dat misiune poporului său de a masacra pe primii locuitori ai Canaanului şi de a le cuceri pământurile. La fel ca şi spaniolii care au numit «evanghelizare» genocidul împotriva indienilor din sudul continentului, puritanii englezi au invocat, pentru a justifica vânătoarea de indieni şi furtul pământurilor acestora, cartea lui Iosua şi «exterminările sacre» (*herem*) ale Vechiului Testament... Acum, pentru prima dată apare evident - continuă Garaudy - ceea ce va fi principalul motor al tuturor agresiunilor viitoare ale Statelor Unite împotriva lumii: agresiunea şi genocidul sunt dinainte prezentate ca reacţiuni de apărare".

Următoarele patru capitole sunt consacrate altor probleme ale lumii contemporane, după cum urmează:

În capitolul al patrulea, intitulat *"La colonisation de l'Europe et des trois mondes"*, sunt prezentate mijloacele pe care le foloseşte America pentru a-şi aservi întreaga lume.

În capitolul al cincilea, intitulat *"Les essais avortés du socialisme"*, sunt analizate cauzele eşecului socialismului.

În cel de al şaselea capitol, intitulat *"Songes et mensonges de l'Occident"*, sunt scoase în evidenţă câteva postulate ale pretinsei modernităţi a lumii occidentale, pe care autorul le consideră ca fiind minciuni: democraţia, drepturile omului, libertatea.

În sfârşit, al şaptelea capitol, *"La civilisation et la foi des autres mondes"*, se ocupă de acele culturi şi credinţe din alte regiuni ale lumii, "oprite din evoluţia lor de cinci secole de colonialism, şi încearcă să redescopere în ele ceea ce a fost măreţia lor de altădată şi ceea ce ar putea ele astăzi să ne înveţe pentru a construi o civilizaţie fondată pe alt fel de raporturi cu natura, cu oamenii şi cu Dumnezeu".

Ultimele trei capitole sunt consacrate, după cum am amintit deja, găsirii unor soluţii şi stabilirii unor strategii care să ne scoată din aceste impasuri, soluţiile pe care le avansează fiind însă utopice. Dar despre acestea, în numărul nostru viitor.

Prezentare de
Demostene ANDRONESCU

GUSTAVE THIBON

DESPRE POLITICĂ

GUSTAVE THIBON

La Editura "Anastasia" din Bucureşti, în colecţia "Dreapta europeană", a apărut, spre sfârşitul anului trecut, volumul intitulat *De la divin la politic* – traducerea românească (semnată de d-l Aurelian Crăiuţu) a convorbirilor televizate (transmise pe Canalul 1 al Televiziunii Franceze, în februarie-martie 1974) dintre Gustave Thibon (unul dintre cei mai mari gânditori creştini ai Franţei contemporane) şi mai tânărul Christian Chabanis (un foarte abil partener de dialog). Cartea rezultată din aceste convorbiri este o pledoarie mereu actuală despre temeiurile existenţei şi despre valorile Tradiţiei, atât din perspectiva *spirituală* a creştinismului, cât şi din perspectiva *politică* a dreptei.

În numărul trecut am făcut o scurtă prezentare a ediţiei de la "Anastasia", în cadrul rubricii "Marginalii". Revenim, aşa cum făgăduisem, oferind cititorilor "Punctelor cardinale", ca pe o arvună a viitoarei lecturi integrale, câteva fragmente din discuţia despre *statutul şi rosturile politicii* (mai ales p. 70 şi urm.). Într-o lume saturată de ideologiile stângiste, discursul lui Gustave Thibon – patriarhul "celeilalte Franţe" – ne trimite spre o regândire vie şi esenţială a vieţii social-politice, spre redescoperirea neostentativă, crescută organic din problematica moral-spirituală, a unui *sens creştin al istoriei*. Rectitudinea lumii înfruntă strâmbătăţile ei, într-un ceas de graţie al cuvântului, amintindu-ne că, în cele din urmă, "nu avem de ales decât între cruce şi infern".

Ne-am îngăduit, din motive de spaţiu, să reproducem numai răspunsurile lui Thibon (întrebările nefiind, de cele mai multe ori, decât nişte "provocări" conjuncturale).

(R. C.)

Nu există individ perfect. Şi totuşi e mult mai uşor pentru individ decât pentru societate să atingă perfecţiunea. Prin esenţa sa, socialul este un amestec de bine şi de rău. Dar societatea care îmi pare a fi cea mai bună, sau cea mai puţin rea, e cea care posedă **maximum de moravuri** şi **minimum de legi**. Societatea în care omul trăieşte într-un mediu unde el se supune în mod spontan unui fel de cod inconştient ce ţine de o anumită **tradiţie**, într-un mediu în care el nu are nevoie de a fi constrâns prin reguli exterioare pentru a respecta aceste legi nescrise [...]

Să nu uităm că, atunci când vorbesc despre moravuri, mă refer la moravurile "bune", adică la acele moravuri care păstrează şi ameliorează o societate. Pentru că există, de asemenea, moravuri rele, tradiţii nefaste sau groteşti [...] Trebuie deci să ştii să alegi între diversele moravuri tocmai în virtutea acestei constante eterne care este impactul moravurilor asupra sănătăţii societăţii. În fond, moravurile bune sunt tot ceea ce înrădăcinează oamenii într-un spaţiu sau într-o cetate, tot ceea ce favorizează contactul de la aproape la aproape, echilibrul optim între libertate şi responsabilitate – pe scurt, fecundarea individului de climatul social [...]

Cea mai bună formă de politică este cea care, în cazul unui anumit popor şi în circumstanţele date, îi asigură acestuia un maximum de coeziune şi armonie. În cazul regimurilor politice, situaţia este asemănătoare regimurilor alimentare. La fel cum, de exemplu, regimul vegetarian, regimul cu carne sau celelalte regimuri sunt potrivite într-un anumit climat şi nepotrivite în altul, la fel cum ele sunt potrivite pentru anumiţi oameni şi nepotrivite pentru alţii, tot aşa e şi în politică. Mai curând decât să fie impuse prin intermediul ideologilor, regimurile politice trebuie să emane din natura şi nevoile unui popor. De aceea cred, de exemplu, că democraţia îmodernăş, aşa cum a fost ea concepută în Anglia, fiind o emanaţie a geniului englez şi a moravurilor engleze, această democraţie de tip britanic nu aduce nici un câştig dacă este transplantată ca atare în alte ţări [...]

Foarte adesea, aşa cum remarcă Jacques Ellul, când se vorbeşte astăzi despre democraţie, se desemnează o mulţime de lucruri şi, în mod accesoriu, un regim politic. Acest cuvânt devine sinonim cu "deschis", "generos", "fratern" etc. Am fost invitat recent la o masă "democratică"; ce putea să însemne asta oare? Mi s-a răspuns că era vorba despre o masă luată în comun. Ca şi cum acest lucru n-ar fi fost caracteristic majorităţii meselor!

Pe de altă parte, vă voi spune că mă simt foarte puţin democrat în raport cu o anumită mitologie a democraţiei, care constă în a face din acest cuvânt un fel de panaceu universal valabil pentru toate timpurile şi toate popoarele. Şi mă opun încă şi mai mult unui anumit tip de democraţie formală, în care, teoretic şi sub aparenţa buletinului de vot, i se conferă poporului toate puterile şi i se iau drepturile cele mai legitime prin intermediul unui ansamblu de legi, reglementări sau intervenţii abuzive ale Statului. În acest sens, nu sunt absolut deloc un democrat! Dar rămân, dimpotrivă, un profund democrat, în sensul că doresc ca fiinţa umană să poată avea maximum de libertăţi şi responsabilităţi. Desigur, fiecare om la nivelul său. Lucru care de cele mai multe ori nu este realizat de aşa-numitele "democraţii" care se îmbată de acest cuvânt cu atât mai mult cu cât îi neglijează conţinutul. Mă gândesc acum la vorbele lui Péguy: "Nu mai există decât un singur mod de a nu fi democrat, şi anume de a fi popor!" [...]

Căutaţi definiţia cuvântului "democraţie" în excelentul dicţionar filosofic al lui Lalande: "Regim în care conducerea este exercitată de toţi oamenii, indiferent de naştere, avere sau competenţă"! Cum vreţi atunci ca nişte incompetenţi să-i poată discerne pe competenţii care urmează să-i conducă?! [...]

Repet: cel mai bun regim politic este cel în care cetăţenii se bucură de maximum de libertăţi individuale şi locale şi în care Statul joacă un rol de coordonator şi arbitru. Într-un astfel de regim, selecţia vine într-un anumit fel de jos, pe baza meritului personal, pe baza unui serviciu social, a unui angajament autentic. Lucru care ne conduce foarte departe de regimul actual, în care responsabilităţile sunt desemnate prin buletinul de vot: pură abstracţie, întrucât lumea votează, în general, mai mult pentru etichete politice decât pentru oameni. Iar cel mai rău e faptul că oamenii sunt puşi să voteze asupra unor probleme din care ei nu înţeleg nimic şi se uită a-i consulta în privinţa unor probleme de care sunt interesaţi şi în care sunt chiar competenţi.

Valéry, care nu era un antidemocrat, spunea că politica îde tip democraticş este "arta de a-i consulta pe oameni în privinţa problemelor pe care nu le înţeleg deloc şi de a-i împiedica să se ocupe de problemele care-i privesc direct". Visez o putere infinit mai descentralizată, cu mult mai multe libertăţi locale la bază, lucru care ar favoriza selecţia autorităţilor responsabile şi ar fi cu mult superior unui sistem electoral pur formal şi abstract [...]

Aş putea repeta aceste cuvinte ale lui Victor Hugo: "În Franţa există zeci de mii de legi care se interpun între noi şi libertate!". Pe de altă parte, însă, vă voi atrage atenţia asupra faptului că, după 1789, adică timp de aproape două secole [reamintim că afirmaţiile lui Thibon datează din 1974], Franţa a trebuit să schimbe şaisprezece sau şaptesprezece regimuri. Ceea ce demonstrează că, de fapt, nu şi-a găsit locul în nici unul dintre ele. Regimurile democratice au alternat cu puteri personale, care erau mai dure decât puterile regale. E destul de curios că s-a păstrat un astfel de cult al personalităţii într-o ţară democratică! Asta, fără îndoială, pentru că democraţia nu era viabilă!

Observaţi faptul că ficţiunea democratică ar putea avea o anumită valoare. Important este ca într-o ţară să existe o legitimitate, cetăţenii să se supună unei autorităţi, oricare ar fi ea. Regele e rege! Alegerile sunt alegeri: când numărul s-a exprimat, trebuie să te supui autorităţilor desemnate în virtutea legii numărului.

În Franţa, însă, opoziţia nu se înclină niciodată. Partiodele politice învinse în alegeri vă vor spune că cel care s-a exprimat nu e adevăratul popor, că e vorba despre o majoritate de împrumut, o majoritate trasă pe sfoară, o majoritate arbitrară sau mai ştiu eu câte altele... Astfel încât ei nu colaborează cu puterea, aşa cum se vede că se mai întâmplă totuşi în ţările anglo-saxone (deşi din ce în ce mai puţin). Sau în America, sau în ţările scandinave. În aceste condiţii, acest regim nu i se potriveşte Franţei, pentru că francezii îi contestă fundamentele! [...] Ce mai poţi spune atunci când, pe de o parte, se proclamă legea numărului, iar, pe de altă parte, ea este contestată? Cum vreţi ca regimul să fie viabil? Desigur, se poate critica, pot fi sugerate alte formule, dar cu condiţia de a nu submina autoritatea la fiecare pas. O ţară nu poate rezista fără ca o putere anume să fie unanim acceptată.

[În democraţie, cetăţenii] acceptă [rezultatul alegerilor] într-un mod foarte relativ, pentru simplul motiv că e dificil să declanşezi o revoluţie; dar ei obstrucţionează, pun cât mai multe beţe-n roate cu putinţă. Nu se poate spune că există o putere legitimă unanim acceptată, nici măcar pentru un interval de cinci ani. Te-ai putea înclina, aşteptând alegerile următoare, ceea că nu se întâmplă însă.

În Franţa, o putere legitimă acceptată de toţi, sau cel puţin de o imensă majoritate, a fost monarhia. Până la sfârşitul Vechiului Regim, şi chiar la începutul Revoluţiei, principiul monarhic nu era contestat în Franţa. Nu mai mult decât este contestată astăzi democraţia în Elveţia sau în America. Cine ar visa în Elveţia la un monarh, sau măcar la o oligarhie, deşi, în realitate, oligarhia există în toate ţările? O naţiune este întotdeauna condusă de un număr redus de oameni. Dacă toată lumea ar trebui consultată în privinţa tuturor problemelor, ne-am consulta la nesfârşit, fără a mai acţiona vreodată [...]

Lumea trăieşte prin elite. Desigur, dacă toate elitele ar face politică, acest lucru ar fi dezastruos şi pentru politică, şi pentru elite. Există elite în artă, în religie, în industrire, în agricultură, există elite în orice domeniu. Ideal ar fi ca oamenii care conduc destinele naţiunii să emane din sânul acestor elite printr-o **selecţie** pozitivă, cu totul diferită de **alegerile** actuale [...] E vorba mai întâi despre oameni care şi-au dovedit competenţa şi integritatea în funcţiile lor, despre oameni calificaţi prin calităţile lor şi care au vocaţia – şi mai mult chiar, deprinderea – conducerii şi organizării [...] Să nu uităm că primul drept al unui popor nu e acela de a conduce, ci de a fi bine condus. De unde rezultă această nevoie de o **elită** înrădăcinată în deprinderea conducerii, această nevoie de o **aristocraţie** în sensul etimologic al cuvântului: "conducerea de către cei mai buni".

ÎNTRE FALIMENTUL COMUNISMULUI ŞI "REVOLUŢIA NEÎMPLINITĂ"

Apariţia în Franţa, în luna noiembrie a anului trecut, la Editura Robert Laffont, a lucrării intitulate ***Le livre noir du communisme - Crimes, terreur, répression*** (*Cartea neagră a comunismului - Crime, teroare, represiune*) a provocat în rândurile stângii europene un adevărat cutremur ideologic. Acest bilanţ al ororilor săvârşite de regimurile comuniste, întocmit cu rigoare ştiinţifică de şase istorici de prestigiu (cu orientare de stânga), Stéphan Courtois, Nicolas Werth, Jean-Louis Panné, Andrzej Paczkowski, Karel Bartosek, Jean-Louis Margolin, a avut darul să tulbure liniştea în *"nobila familie a democraţiilor europene"*, aşa cum numeşte poeta Ana Blandiana clubul naţiunilor de dincolo de (fosta?) Cortină de Fier.

Dezvăluirile lui Aleksandr Soljeniţîn despre "Arhipelagul Gulag", ale lui Jean Pasqualini despre închisorile din China, ale lui Pin Yathy despre genocidul din Cambodgia, care au încercat să atragă atenţia Occidentului asupra ororilor petrecute în lumea comunistă, provocaseră la vremea apariţiei lor o stare de tulburare în conştiinţele multor oameni din lumea liberă. Conjunctura în care s-au produs aceste dezvăluiri nu a fost însă favorabilă unor reacţiuni pe măsura gravităţii lor. Comunismul dispunea de largi enclave în ţările occidentale (partide comuniste cu un mare număr de membri). Intelighenţia apuseană era fascinată de ideologia marxistă, în care vedea o continuare a ideilor lui Platon, Thomas Morus, dar mai ales a filozofiei din Secolul Luminilor, considerând că bolşevismul rusesc este împlinirea concepţiei voltaireiene şi a Revoluţiei franceze. Cât priveşte clasa politică din democraţiile apusene, ea nu se putea dezice într-o manieră brutală de aliatul pe care-l sprijinise în toate momentele cruciale ale existenţei sale (Revoluţia din Octombrie, Războiul civil din Spania, cel de al doilea război mondial, fără să mai vorbim de ajutorul economic şi politic prin care criminala utopie comunistă a putut deveni *"socialismul real"*, durând trei sferturi de veac).

Dar argumentul determinant care a condus la ignorarea cvasiprogramată a ororilor comunismului pare a fi posibilitatea efectuării unei comparaţii, sub aspect cantitativ, între victimele comunismului şi cele ale Holocaustului. Perspectiva ca numărul de şase milioane de evrei exterminaţi de regimul naţional-socialist din Germania să fie eclipsat de cele o sută de milioane de victime ale comunismului este dezavantajoasă cercurilor conducătoare evreieşti, atât sub aspect moral, cât şi sub aspect material. Pe de o parte, se pierde poziţia dominantă în ierarhia victimelor acestui veac nefericit, iar pe de altă parte subzistă primejdia ca cineva să aibă năstruşnica idee de a evalua în valută şi sângele victimelor comunismului! (Problema unei comparaţii cantitative între cele două categorii de victime ale totalitarismului - ale comunismului, cât şi ale nazismului - devine cu atât mai delicată cu cât în cartea intitulată ***Evreii, Dumnezeu şi Istoria***, apărută recent la Editura Hasefer, autorul, Max Dimond, reduce de la şase milioane la cinci milioane numărul evreilor exterminaţi în Holocaust).

Dar din perspectiva principiilor creştine, nu aspectul cantitativ este semnificativ. Încălcarea poruncii a cincea din Decalog - *Să nu ucizi!* - califică luarea vieţii unei fiinţe omeneşti nevinovate ca un păcat imprescriptibil. Un fapt a cărui gravitate Courtois o subliniază prin această categorică afirmaţie: *"Moartea prin înfometare a copilului unui culac ucrainean, victimă a foametei provocate intenţionat de Stalin, nu se deosebeşte cu nimic de moartea unui copil evreu înfometat de nazişti în ghettoul din Varşovia"*. Prin această subliniere provocatoare, Courtois pune semnul egalităţii între asasinatul comunist (motivat prin lupta de clasă) şi asasinatul comis de germani (motivat rasial). Conform noului cod penal francez - afirmă Courtois - asasinatele în masă săvârşite se înscriu în acelaşi concept de "crimă împotriva umanităţii" ca şi Holocaustul.

Din păcate, istoria contemporană şi actualii diriguitori ai lumii nu ţin seama de acest adevăr fundamental. Scriitorul rus Lev Rasgon, care a cunoscut timp de 17 ani ororile Gulagului, înfiera încă din 1989 indiferenţa împinsă până la uitare faţă de crimele comunismului. *"Noi nu avem muzee în care vizitatorii să se îngrozească de ororile istoriei contemporane, aşa cum sunt cele de la Auschwitz sau Mauthausen şi nici memoriale ca la Lidice. Mii, multe mii de morminte, pe care nu este scris nici un nume, sunt demult uitate sub buruienile şi iarba care au crescut peste ele"*. (La cei 80 de ani ai săi, Rasgon nu ştia despre inaugurarea impunătorului Mausoleu al Holocaustului de la Washington şi nici despre deschiderea Muzeului evreiesc de la Berlin, avându-l ca director pe multimilionarul american Michael Blumenthal, fost ambasador şi ministru în guvernul Statelor Unite, după cum nu ştia nici despre proiectul construirii, în inima noii capitale a Germaniei, a unui grandios *"Monument pentru evreii din Europa ucişi"*).

Primii profitori ai concluziilor ***Cărţii negre...*** - 100 de milioane de victime ale comunismului - au fost adepţii lui Le Pen. Făcând eroarea semnalată mai sus - confuzia între valoarea cifrelor statistice şi tragediile umane -, deputatul de extremă dreapta din Parlamentul European, Bernard Antony, declara emfatic: *"Faţă de crimele comunismului, Hitler n-a fost decât un biet copilaş"*. Totodată, aparatul de propagandă al lui Le Pen a readus în actualitate cererea de a se organiza un *"Nürnberg al comunismului"*, un proces demonstrativ condus după aceleaşi norme juridice în virtutea cărora, în 1946, zece colaboratori ai lui Hitler au fost trimişi la spânzurătoare.

Vâlva stârnită de apariţia ***Cărţii negre a comunismului*** nu s-a rezumat însă la cercurile extremei drepte. Ea s-a mutat în Palatul Bourbon, sediul Adunării Naţionale. Dar şi de data aceasta semnificaţia tragică a celor o sută de milioane a fost estompată de interese politice mărunte. Purtătorul de cuvânt al opoziţiei, deputatul Michel Voisin, l-a interpelat pe primul-ministru socialist, voind să ştie dacă guvernul Jospin *"are cunoştinţă şi recunoaşte oribilul bilanţ al crimelor comunismului"* şi *"Ce înţelegeţi să faceţi Dumneavoastră, Dle Prim-ministru, pentru ca aceia care au susţinut decenii de-a rândul acestor grozăvii* (este vorba de Partidul Comunist Francez - n.n.) *să fie traşi public la răspundere?"*.

Aşa cum se cade unui "bun socialist", Lionel Jospin a ştiut să apere prezenţa celor trei miniştri comunişti din cabinetul său, folosind ca argumente patriotismul comuniştilor, care au participat la rezistenţa armată în timpul celui de al doilea război mondial. (A omis însă să spună că participarea lor la Rezistenţă s-a produs abia după atacarea Rusiei de armatele germane şi că în timpul în care a funcţionat pactul Molotov-Ribbentrop, adică în perioada în care Franţa era zdrobită pe câmpul de luptă, comuniştii francezi stătuseră cu braţele încrucişate, conform ordinelor primite de la Moscova). Şi un al doilea argument în apărarea colaborării socialisto-comuniste la guvernare a fost precedentul creat de generalul de Gaulle, care a avut în guvernele pe care le-a condus *şi* miniştri comunişti.

Dar concluzia cu care şi-a încheiat replica Lionel Jospin este stupefiantă, dezvăluind adevărata faţă a socialismului occidental, cu a cărui ideologie tinde să se identifice, cu firave excepţii, întregul spectru politic de la noi din ţară, indiferent de firma pe care o afişează diferitele partide. *"În ceea ce mă priveşte, eu nu am pus niciodată semnul egalităţii între naţional-socialism şi comunism"*, a continuat Jospin în aplauzele furtunoase ale deputaţilor de stânga. Caracterizând naţional-socialismul german ca o *"ideologie profund perversă"*, el refuză să o compare cu *"idealurile mişcării muncitoreşti"*. Pe această temă, Jospin

Stéphane Courtois
Nicolas Werth
Jean-Louis Panné
Andrzej Paczkowski
Karel Bartosek
Jean-Louis Margolin

Le livre noir du communisme

Crimes, terreur, répression

Robert Laffont

Cartea neagră a comunismului (coperta I)

intră în polemică cu marele istoric François Furet care, după zdrobirea revoltei din Ungaria, a părăsit Partidul Comunist Francez. În cunoscuta sa lucrare ***Sfârşitul iluziei***, istoricul francez nesocoteşte unul din tabuurile stângii franceze, identificând comunismul şi naţional-socialismul ca două ideologii care, deşi aflate pe poziţii de adversitate, sunt înrudite prin crimele pe care le-au săvârşit şi, ceea ce este mai grav, el consideră că marxismul conduce inevitabil spre dictatură. Încercând să anihileze acest punct de vedere care poartă girul unui mare istoric, Jospin face apel la istoricii de casă ai comunismului, care susţin cunoscuta teză că *"între idealul comunismului şi devierile staliniste"* trebuie făcută o demarcaţie precisă.

Într-o dezbatere televizată pe canalul TV5, dezbatere care a putut fi urmărită şi de telespectatorii români, fostul redactor-şef al cotidianului comunist *L'Humanité*, Roland Leroy, nu exclamă, ci literalmente strigă: *"Dar la începuturile comunismului a stat dragostea de oameni, în timp ce la originea naţional-socialismului a stat ura faţă de oameni"*. Şi istoricul comunist Roger Martelli, jignit la culme de cuvântul *"Nürnberg"*, protestează: *"Genocidul este esenţialmente o componentă a nazismului, nu a comunismului"*.

Se pare însă că Stéphane Courtois a prevăzut urmările pe care le va avea apariţia ***Cărţii negre a comunismului*** şi în acest context îşi pune întrebarea: *"Poate oare să fie considerată nevinovată o ideologie care produce astfel de efecte?"*. Ca răspuns la această întrebare, el citează observaţia de bun simţ a fostului comunist Ignazio Silone: *"Revoluţiile sunt ca pomii care pot fi recunoscuţi după fructele lor"*.

Modul în care este abordată problema crimelor comunismului în Occident se deosebeşte fundamental de felul în care aceeaşi problemă se pune în *"fostele"* ţări comuniste. Occidentul a înregistrat săvârşirea acestor crime de pe poziţia de spectator. Uneori spectator îngrozit de spectacolul ce i se oferea, de cele mai multe ori însă indiferent. Pentru populaţiile aflate în spatele Cortinei de Fier, comunismul a însemnat însă tragedia *trăită*, în cadrul unui proces mult mai complex decât o simplă statistică prin care este consemnat numărul de victime al unui sistem criminal. Comunismul nu a ucis numai trupuri, persoane fizice. Mult mai cumplită decât asasinatele în masă comise de comunişti a fost pervertirea şi mutilarea sufletelor. Or ieşirea noastră din iadul comunist, în Decembrie '89, trebuie privită şi înţeleasă în contextul acestei realităţi. ***Românii au păşit în libertate cu sufletele schilodite de sistemul comunist, cu povara celor aproape 4 milioane de membri ai Partidului Comunist şi cu o elită politică şi o intelectualitate modelate în spiritul şi după canoanele ideologiei marxiste***.

S-a spus şi se insistă de către principalii beneficiari ai evenimentelor din Decembrie '89 că în România a avut loc o revoluţie. Este un neadevăr menit să asigure supravieţuirea ideologică - şi, într-o bună măsură, instituţională - a comunismului, precum şi menţinerea comuniştilor în funcţiile cheie din conducerea statului. A privi evenimentele din zilele de 21 şi 22 Decembrie ca pe o revoluţie este ca şi cum

Gabriel CONSTANTINESCU

☞

CARTEA NEAGRĂ A COMUNISMULUI ☆ CARTEA NEAGRĂ A COMUNISMULUI ☆ CARTEA NEAGRĂ A COMUNISMULUI ☆

Comment un idéal d'émancipation, de fraternité universelle, se retourna-t-il au lendemain même d'octobre 1917 en doctrine de la toute-puissance de l'État, pratiquant la discrimination systématique de groupes sociaux ou nationaux entiers, recourant aux déportations de masse et trop souvent aux massacres gigantesques ?

Le voile de dénégation peut enfin être pleinement déchiré. Le rejet du communisme par la plupart des peuples concernés, l'ouverture de nombreuses archives hier encore secrètes, la multiplication des témoignages et des contacts mettent en lumière ce qui demain sera une évidence : les pays communistes s'entendirent mieux à faire croître les archipels concentrationnaires que le blé, à produire des cadavres que des biens de consommation.

Une équipe d'historiens et d'universitaires a entrepris, continent par continent, pays par pays, de dresser le bilan le plus complet possible des méfaits commis sous l'enseigne du communisme : les lieux, les dates, les faits, les bourreaux, les victimes qui se comptent par dizaines de millions en URSS et en Chine, par millions dans de petits pays comme la Corée du Nord et le Cambodge.

Sur une tragédie de dimension planétaire,
80 ans après le coup d'État bolchevique,
le premier livre de référence.

Nombreux témoignages, cartes des « goulags » et des déportations.
32 pages de photographies

Directeur de recherches au CNRS, Stéphane Courtois dirige la revue *Communisme* et est coauteur d'une *Histoire du Parti communiste français*. Agrégé d'histoire, chargé de recherches au CNRS, Nicolas Werth, spécialiste de l'URSS, est notamment l'auteur d'une *Histoire de l'Union soviétique*. Jean-Louis Panné est l'auteur d'une biographie de *Boris Souvarine*. Chargé de recherches au CNRS, directeur de la revue *La Nouvelle Alternative*, Karel Bartosek est l'auteur des *Aveux des archives. Prague-Paris-Prague*. Agrégé d'histoire, Jean-Louis Margolin est maître de conférences à l'université de Provence. Professeur à l'Institut d'études politiques de Varsovie, Andrzej Paczkowski est membre du Conseil des archives du ministère de l'Intérieur.

Avec la collaboration de Rémi Kauffer, Pierre Rigoulot, Pascal Fontaine, Yves Santamaria et Sylvain Boulouque.

97-XI 9 782221 082041 169 F

Cartea neagră a comunismului (coperta IV)

ai spune că Revoluția franceză s-a înfăptuit la 14 Iulie, prin cucerirea Bastiliei, sau că Revoluția bolșevică ar fi avut loc la 7 Noiembrie, când gărzile roșii au luat cu asalt Palatul de Iarnă. În realitate, cele două revoluții au fost procese complexe, au necesitat timp pentru a-și atinge obiectivele și au determinat prefaceri profunde în societățile pe care le-au afectat. În ambele cazuri, puterea politică a fost smulsă brutal din mâinile foștilor ei deținători, după care a urmat reclădirea instituțiilor fundamentale ale statului pe temelii noi, în spiritul ideilor care i-au împins pe revoluționari la acțiune. Or în România, mulți ani de la consumarea evenimentelor, nu a avut loc nici una dintre prefacerile majore menționate mai sus. Revolta populară din Decembrie '89, lipsită de un suport doctrinar, încheiată lamentabil prin preluarea puterii politice de o echipă de comuniști în frunte cu tovarășul Ion Iliescu, urmată de odiosul asasinat al soților Ceaușescu, care *"întinaseră idealurile nobile ale socialismului"*, a fost sugestiv caracterizată de doamna Anneli Ute Gabamyi, cercetătoare la Südost-Institut din München, ca *"Revoluția neîmplinită"*. O denumire temeinic motivată în studiul cu același titlu - ***Die unvollendete Revolution*** - apărut în Iunie 1990.

Evenimentele din Decembrie '89 au găsit România fără o clasă de oponenți ai regimului comunist care să-și fundamenteze opoziția printr-o doctrină proprie și care să militeze în spiritul acestei doctrine pentru o nouă formă de ordine socială. Dictatura comunistă avusese grijă să-și lichideze oponenții, astfel că puținii supraviețuitori ai închisorilor și lagărelor de muncă forțată, oameni bătrâni, uzați biologic și psihic de anii îndelungați petrecuți în spatele gratiilor, nu au constituit o primejdie reală pentru grupul de comuniști condus de Ion Iliescu care, profitând de mișcările populare anticomuniste, a organizat o adevărată *contrarevoluție comunistă*. De altfel, incapacitatea foștilor deținuți politici anticomuniști, încă în viață, de a prelua conducerea mulțimilor ridicate împotriva comunismului și a transforma revolta populară într-o revoluție autentică, era previzibilă. Forțele oculte care au urzit răsturnarea regimurilor comuniste din Europa răsăriteană au știut că pentru luptătorii anticomuniști ceasul destinului a bătut prea devreme pentru a intra în legendă și prea târziu pentru a se realiza...

Și totuși, deși puterea politică a rămas în mâinile comuniștilor, evenimentele din Decembrie '89 însemnând o *"neîmplinire"* în lupta împotriva comunismului, prin obligația impusă țărilor ieșite de sub tutela Moscovei de a accepta pluralismul politic și de a acorda libertate de expresie, a creat premizele pentru înfăptuirea unor prefaceri de substanță în eforturile de a se pune capăt comunismului în România. Prefaceri care vizau, în principal, structura, orientarea și activitatea Bisericii, Școlii, Armatei și Justiției, instituțiile care asigură existența unei națiuni. Cu durere în suflet trebuie să recunoaștem însă că toate acestea au rămas tributare mentalității din anii dictaturii comuniste, mentalitate care, pe de o parte le îndepărta de rostul și adevărata lor misiune, iar pe de altă parte le făcea să fie privite cu suspiciune de cei pentru care ar trebui să fie modele și îndrumare de viață. Îmbucurător este însă faptul că în acea perioadă, deși guvernarea contrarevoluționară patronată de Ion Iliescu controla cu autoritate aparatul represiv al statului, suflul revoluționar al populației nu a dat semne de oboseală. Să nu uităm că mulțimile au intuit primejdia reprezentată de preluarea puterii de comuniști și au umplut văzduhul cu revendicarea strigată până la epuizare: *"Fără comuniști!"*. Dar adevărata dovadă a sănătății națiunii a constituit-o fenomenul pe care istoria perioadei postdecembriste îl va consemna sub denumirea de *"Piața Universității"*.

În pofida actelor de transparentă diversiune prin care se urmărea acreditarea ideii că *"revoluția română"* s-a încheiat odată cu înlăturarea lui Nicolae Ceaușescu și preluarea puterii de Ion Iliescu, erupția sentimentelor anticomuniste manifestate de grupurile de protestatari din Piața Universității părea de nestăvilit. Iritat, Ion Iliescu le aruncă demonstranților jignitorul epitet de *"golani"*, pe care aceștia îl prefac în titlu de noblețe. Pe zi ce trece, presiunea psihologică dezlănțuită de *"Piață"* devine tot mai amenințătoare, atât sub aspect numeric, dar și prin calitatea participanților. Se deschide balconul de la Facultatea de Geologie, la care se perindă, vorbind manifestanților, cele mai reprezentative personalități ale autenticei culturi românești. Perimetrul ocupat de manifestanți este declarat *"Zonă liberă de neocomunism"*. Sosesc gesturi de solidaritate din partea unor instituții universitare de prestigiu. Studenții de la Sorbona, Oxford, Cambridge și Harvard se declară solodari cu spiritul *"golănesc"*. O situație explozivă, pe care comunistul Ion Iliescu nu o putea tolera. *Contrarevoluția comunistă era în primejdie!* În fața acestei situații, Ion Iliescu (dovedindu-se un demn urmaș al lui Gheorghiu-Dej, al lui Teohari Georgescu, al lui Alexandru Drăghici, dar mai ales al lui Nicolae Ceaușescu), secondat de primul ministru Petre Roman-Neulánder, în zilele de 13-15 Iunie 1990 dezlănțuie cumplita represiune împotriva pașnicilor manifestanți din Piața Universității. Începută de forțele de poliție, continuată apoi cu bestialitate de detașamentele de mineri aduși din Valea Jiului, represiunea va cuprinde întreaga capitală a țării. Întreaga lume civilizată a avut prilejul să privească îngrozită adevăratul chip al democrației românești instaurat de urmașii lui Nicolae Ceaușescu. Iar dacă astăzi România trebuie să stea la coada celor care solicită primirea în organismele euro-atlantice, explicația trebuie căutată, nu în ultimul rând, în abuzurile antidemocratice ale comunistului "cosmetizat" Ion Iliescu. *Memoria politică a Occidentului funcționează bine!*

*

Evenimentele din zilele de 13-15 Iunie 1990 în București au reamintit tuturor celor care năzuiau la *"împlinirea"* revoluției începute în Decembrie '89 că revoluțiile sunt acte politice care nu pot izbândi fără o organizare corespunzătoare, oricât de mare ar fi sinceritatea și puterea de dăruire a celor care participă la ele. Or, în acest context, alegerile din Mai 1990 au făcut necesară reconsiderarea formelor de luptă politică. Sesizând faptul că după căderea comunismului viața politică din România nu va mai putea fi reluată de acolo de unde firul a fost rupt cu brutalitate în 1947, Pamfil Șeicaru scrisese încă din anul 1963, în ***Istoria Partidelor Național, Țărănesc și Național Țărănist*** următoarele:

"Va trebui să ne deprindem cu ideea unei lichidări totale a trecutului, pe drept sau pe nedrept, regretând sau nu, acestea n-au nici o importanță. Ne vom găsi în fața unei situații cu totul nouă, fără să aibă nimic comun cu trecutul. Vor răsări partide imediat după ce se vor restaura libertățile fundamentale, dar vor fi altele decât cele care au existat până la Februarie 1938. Mai bune sau mai rele, nimeni nu poate anticipa, mai ales sub apăsarea nostalgiei de un trecut care nu va mai reveni. Dar aceste viitoare partide vor avea rădăcinile înfipte în realitățile care de creează în timpul ocupației sovietice și sub regimul comunist. Și acest lucru este mai important decât etichetele pe care și le vor da și decât numele celor care le vor conduce."

O profeție cu multe accente sumbre, dar care, din păcate, s-a dovedit adevărată. Un adevăr pe care singurul om politic autentic, de după Decembrie '89 - Corneliu Coposu - l-a înțeles, înțelegerea lui concretizându-se în crearea Convenției Democrate, o formațiune politică de tip nou, capabilă să contracareze contrarevoluția comunistă care, după alegerile din Mai 1990, părea de neînvins. Cu un remarcabil instinct politic, a înțeles că nu trebuie adoptată o linie anticomunistă radicală și dură decât față de comuniștii înrăiți, incapabili să se desprindă de ideologia marxistă. A înțeles că în rândurile foștilor membri PCR există numeroși oameni de bună-credință, profesioniști de valoare, absolut necesari în opera de reconstrucție națională, într-un moment în care persoanele pure din punct de vedere politic sunt din ce în ce mai rare. A înțeles că scopul unei adevărate revoluții anticomuniste nu trebuie să fie un torent de răzbunări, ci readucerea oamenilor pe făgașul valorilor tradiționale ale neamului românesc. Dar mai ales a înțeles că, deși prefacerile economice sunt absolut necesare pentru a scoate țara din mizeria materială la care a adus-o comunismul, prioritară rămâne problema însănătoșirii *morale* a națiunii. Cât privește activitatea economică, prin aderarea Partidului Național Țărănesc la doctrina și programul Democrației Creștine (denumirea tradițională fiind menținută mai ales din respect față de rolul jucat de întemeietorii partidului, Iuliu Maniu și Ion Mihalache, atât în făurirea României Mari, cât și în rezistența până la martiriu împotriva comunismului) s-a vrut să se sublinieze caracterul *"social"* al economiei de piață, caracter total diferit de *"economia de junglă"* practicată de contrarevoluția comunistă de-a lungul celor șapte ani de guvernare.

În anul 1996, forma de luptă politică preconizată de Corneliu Coposu și-a dovedit viabilitatea. Inițiatorul ei nu a mai avut însă bucuria de a vedea concretizată posibilitatea împlinirii revoluției anticomuniste, începute în Decembrie '89, dar înăbușite în fașă de forțele contrarevoluției comuniste. S-a stins din viață cu un an înainte de bătălia electorală din Noiembrie 1996, câștigată de Convenția Democrată. Nu a fost însă o victorie deplină. Neobținându-se majoritatea absolută, pentru a putea guverna, Convenția Democrată a trebuit să încheie o alianță cu Partidul Democrat condus de Petre Roman și cu UDMR, partidul minorității maghiare. O formulă de guvernare cum nu se poate mai nefericită!

Partidul Democrat, o așchie a fostului Partid Comunist, a adus cu sine atât oamenii cât și năravurile trunchiului din care s-a desprins. Să nu se uite că Petre Roman, președintele partidului, astăzi *"Președintele Senatului României"*, a doua personalitate ca importanță în ierarhia statului, este fiul lui Valter Roman, politrucul sovietic însărcinat cu misiunea de a comuniza oștirea țării. Iar dacă mai reamintim și faptul că Petre Roman-Neulánder - nepotul rabinului de la Oradea - a fost primul-ministru al României în cumplitele zile de 13-15 Iunie 1990, când contrarevoluția comunistă a arătat întregii lumi civilizate de ce este în stare, am spus totul despre actuala guvernare...

Dacă însă lucrurile s-ar opri la această împreunare nefirească, impusă de regulile jocului democrației, poate nu ar fi prea grav. Se pare însă că pofta urmașilor lui Corneliu Coposu de a guverna cu orice preț îi face să uite și chiar să nesocotească respectul pe care-l datorează principiilor morale cărora ilustrul lor înaintaș și-a închinat viața. Cu durere trebuie să constatăm că nici presupusa ramură sănătoasă a guvernării, cea provenind din rândurile Convenției Democrate, nu se arată mai de ispravă. Incompetența, lipsa de fermitate, nepotism, corupție și mai ales slugărnicie față de misiții forurilor financiare occidentale, care prin comportamentul lor insolent amintesc de "gauleiterii" din alte timpuri, jignind adânc sentimentele de demnitate națională, iată tot ce a putut oferi până acum guvernul instalat la cârma țării în Noiembrie 1996!

Iar dacă privim spre magistratura supremă a statului, spre președintele țării, care la preluarea înaltei sale funcții declara sentențios că vremea generațiilor de sacrificiu s-a terminat, că *"de acum înainte, cei ce se vor sacrifica vor fi cârmuitorii"*, comparând această declarație cu întristătoarea realitate pe care o trăim, este cu neputință să-ți stăpânești dezamăgirea și dezgustul. Nu știm ce va mai aduce viitorul, dar știm că anul 1997 s-a încheiat tot sub semnul "revoluției neîmplinite"...

POLITICA ROMÂNEASCĂ ÎNTRE EŞECURI ŞI SPERANŢE

Regăsirea de sine a neamului românesc, reîntoarcerea sa la starea firească, de normalitate, după înstrăinarea trăită prin sovietizare, se dovedeşte extrem de dificilă şi anevoioasă, nu doar pentru imensele stricăciuni şi distrugeri din sfera lucrurilor materiale, ci, mai ales, pentru gravele sminteli la care au fost supuşi atâţia oameni ajungându-se chiar până la perversiune sufletească.. Din nefericire, "omul nou" moşit de propaganda comunistă atee constituie azi realitate psiho-socială concretă. Şi nu se regăseşte doar la periferia societăţii, ci pretutindeni, iar adesea se află chiar la cârma destinelor comuniste.

Mirajul integrării europene şi euroatlantice a fost servit ca momeală electorală de către cea mai mare parte a actualului spectru politic românesc. Pe seama accesului în NATO şi în Uniunea Europeană s-a bătut exagerat de multă monedă, pentru ca, la un an de la alegerile din 1996, România să se vadă lăsată pe dinafara ambelor "cluburi", care se dovedesc în continuare refractare faţă de o ţară al cărei nivel de civilizaţie continuă să rămână incompatibil cu normele unei prea severe şi pretenţioase selecţii. Cauzele dintâi ale neadmiterii nu trebuie căutate nicăieri în altă parte decât în realităţile dinlăuntrul lumii româneşti, chiar dacă lucrarea Ocultei mondiale nu ocoleşte România. Imaginea reală a lumii româneşti receptată peste hotare porneşte din realităţile dinlăuntru. Corupţia la nivelurile cele mai înalte ale structurilor de putere din ţară s-a conjugat perfect cu continuitatea de vieţuire în funcţiile diplomatice, de la ambasadori la şoferi, a aproape tuturor slujbaşilor regimului comunist de dinainte de decembrie 1989. Dacă ambasadorii Republicii Socialiste România au rămas şi cei ai "regimului Iliescu", nu trebuie să fi mirat pe nimeni. Dar dacă aceiaşi indivizi mai reprezintă şi astăzi România în lume, starea lucrurilor din această ţară este încă departe de normalitatea care trebuie grabnic regăsită. Într-o asemenea situaţie, este greu de crezut că politica externă poate fi eficientă, chiar şi doar cu aproximaţie, în sensul realei serviri a intereselor româneşti actuale şi de totdeauna.

Într-o lume a interdependenţelor, a unor fireşti şi dinamice procese evolutive, în care fiecare stat şi naţiune din Europa să-şi poată afla locul şi juca rolul, EUROREGIUNILOR le-ar putea fi rezervat domeniul unor conlucrări fructuoase şi general profitabile. Cu condiţia împlinirii unor reguli obligatorii pentru toţi partenerii. Este însă greu de presupus că euroregiunile "Prutul Superior" sau "Dunărea de Jos" vor putea fi prea curând aducătoare de aceleaşi adevărate şi concrete foloase pentru toţi partenerii. Cu atât mai puţin dătătoare de speranţe par să rămână aceste proiecte pentru românii trăitori pe meleagurile aflate acum în statul ucrainean, cu cât Tratatul cu Ucraina este apreciat negativ tocmai de către cei direct interesaţi. Acest fapt reiese din neacceptarea prevederilor acestuia, atât de către românii din Nordul Bucovinei şi Sudul Basarabiei, cât şi de către conducerea Asociaţiei "Pro Basarabia şi Bucovina".

Realitatea faptelor este cu atât mai regretabilă cu cât aceşti confraţi ai noştri receptează la fel de negativ şi conflictul romăno-maghiar, întreţinut în mod artificial şi în problema învăţământului în limba minorităţilor. Starea lucrurilor din lumea românească devine cu atât mai gravă cu cât românii din Ucraina văd potenţialul şi realul lor sprijin ca venind nu din partea autorităţilor de la Bucureşti, ci dinspre UDMR, modelul (pentru românii ameninţaţi cu deznaţionalizarea şi asimilarea) apărătorului drepturilor la identitate etnolongvistică şi spirituală!

Dacă la frontiera româno-ucraineană, autorităţile ucrainiene nu numai că tolerează şicanarea şi intimidarea contactelor dintre românii de pe ambele părţi ale hotarului, dar şi încurajează direct asemenea practici (a se vedea cele petrecute cu prilejul serbărilor legate de împlinirea a 500 de ani de la victoria lui Ştefan cel Mare de la Codrii Cosminului), euroregiunile sunt ameninţate să rămână simple jocuri cu harta, litera şi spiritul tratatelor dintre vecini - doar exerciţii diplomatice, iar trilateralele - nimic mai mult decât nişte fantezii utopice.

Ceea ce se constituie însă în realităţi foarte concrete, dincolo de costisitorul nostru "parteneriat pentru pace" este locul cu adevărat privilegiat pe care-l ocupă Rusia în diplomaţia apuseană şi parteneriatul ei militaro-politic cu această parte de lume, dublat de orientarea ei şi înspre spaţiul geostrategic al imensităţii Asia-Pacific. Înţelegând că este firesc să fie aşa şi că o mare putere îşi are oricând locul ei rezervat şi bine definit în lume, sunt mai greu de acceptat stângăciile şi de înţeles gafele diplomaţiei româneşti.

Pe măsură ce Occidentul curtează tot mai insistent şi mai asiduu Rusia, al cărei potrivnicie faţă de extinderea NATO nu poate rămâne fără de consecinţe şi reacţii adecvate din partea celor interesaţi şi vizaţi, interesele de securitate româneşti se dovedesc tot mai greu de împlinit. Aparent, România se află la adăpostul prevederilor Tratatelor încheiate cu Ungaria şi Ucraina, ţări dinspre care s-ar putea ivi litigii teritoriale şi etnice cu trimitere la chestiuni având rădăcini istorice şi nerezolvate de actualele acorduri. În realitate, însă, cel mai greu apasă lipsa tratatului de bază cu Rusia, alături de cel de "fratemitate" cu Basarabia.

Elemente deosebit de sensibile şi complicate susceptibilităţi împovărează atât raporturile romăno-ruse, cât şi cele româno-româno. La consecinţele Pactului Molotov-Ribbentrop se mai adaugă şi delicata problemă a tezaurului românesc, nerezolvata chestiune a retragerii Armatei a 14-a şi nefericitul "caz Ilaşcu". Pe măsură ce apropierea Occident-Rusia, Rusia-Orient (China, Japonia, etc.) se concretizează, poziţia de pe care negociază România, atât cu NATO şi Uniunea Europeană, cât şi cu partenerii tratatelor încă nesemnate, se şubrezeşte, iar şansele încheierii unor acorduri favorabile scad, cu toate eforturile pe care le fac autorităţile româneşti de a obţine foloase de pe urma "parteneriatului pentru pace" şi a calităţii României de "furnizor de securitate" în această parte a Europei. Din nefericire, se poate constata că simpatiile Occidentului sunt din ce în ce mai proruseşti şi tot mai puţin proromâneşti.

Teama şi indecizia, lipsa de consecvenţă şi incapacitatea unei desprinderi ferme de tiparele şi tradiţiile regimului comunist s-au împletit cu menţinerea unei stări de confuzie mai mult sau mai puţin intenţionate. Este de sperat că lucrurile vor evolua totuşi înspre bine, dacă guvernanţii (mai ales în condiţiile venirii în fruntea Ministerului de Externe a d-lui Andrei Pleşu) vor dovedi reala capacitate de a practica o diplomaţie *a intereselor naţionale fundamentale* într-o lume atât de complexă şi adesea foarte ostilă. Temelia sigură a oricăror împliniri viitoare va rămâne regăsirea de sine, desprinderea de poverile trecutului comunist şi *integrarea româno-română* înainte de toate!

Nicolae POP

ŞAPTE ANI DE LA MOARTEA ARTISTULUI MIRCEA CIOBANU

În luna ianuarie 1998 se împlinesc şapte ani de la moartea lui Mircea Ciobanu, decedat la Geneva, la numai 41 de ani neîmpliniţi.

Despre acest neobişnuit creator de artă, pictor, sculptor, filozof, poet, un adevărat exemplar renascentist, s-a mai scris, extrem de competent, în paginile multor reviste. Am dorit să marchez această comemorare pentru că e a şaptea, iar Mircea Ciobanu a fost - în felul lui - un mistic, preocupat de simboluri.

Forţat să părăsească ţara de prostia funciară a dictaturii comuniste, Mircea Ciobanu, fie că a murit de o congestie pulmonară, fie că a fost ucis discret de către agenţii fostei dictaturi, după cum cineva a încercat să demonstreze, rămâne o victimă a comunismului. Caracterizarea făcută de el acestuia (aplicabilă şi neocomunismului încă viu) este unică: *... cu cât vom fi mai subtili, cu cât ne vom lăuda mai mult, secole întregi, că am avut funcţia de ploşniţă a derbedeilor înstăriţi, pe care îi vom suge prin mijloace specifice lenei, şi anume concentrarea mintală. Idealul este să formăm o societate în care nimeni să nu facă nimic...*

În 1981 s-a stabilit în Elveţia, din motive care sunt uşor de înţeles mai ales în lumina unui manuscris încă nepublicat, în care citim: *... iubesc pe toţi acei care nu vor să intre în jocul fatidic al ipocriziei: borfaşi, cerşetori, săraci, nedorniţi, toţi cei în care se aruncă cu pietre. Ei sunt starea de veghe asupra Prostiei Universale, care altfel ar face planeta să se prăbuşească...*

Despre arta sa plastică s-a scris şi sunt convins că se va mai scrie încă mult, fiind - cum spune directorul Muzeului de Artă din Sao Paolo - unul din trei principalii pictori contemporani ai Europei. A fost singurul român căruia i s-a oferit onoarea să picteze pentru colecţia Vaticanului şi să aibă o retrospectivă la *Pompidou Centre* din Paris.

A avut 20 de expoziţii personale antume, cea mai spectaculoasă fiind la *Nelson Rockefeller* din New York, şi încă trei postume. Arta lui este colecţionată în Europa, în America de Sud (Brazilia, Chile, Argentina), precum şi în America de Nord.

Opera sa rămâne uluitoare, nu numai ca valoare artistică, dar şi ca şi volum: numai pânze a lăsat circa 600, plus sculpturi şi o frescă unică la capela Saint-Sulpice din Elveţia.

Ciobanu a trăit intens, cu o combustie artistică ieşită din comun, ca unul ce parcă să fi presimţit că viaţa lui terestă nu va fi lungă.

Personaj renascentist, amintind de butada lui Pico de la Mirandola: *... ştiu tot ce se poate şti, plus încă ceva pe deasupra...*, a dovedit un cumul uriaş de cultură diversificată, cu totul incompatibilă cu timpurile de azi.

Publicată după dispariţia lui prematură, cartea sa atât de neobişnuită, intitulată *Estetica Morţii*, a provocat numeroase recenzii şi elevate discuţii. Mircea Ciobanu era preocupat de filozofie tot aşa de mult ca şi de artele plastice. Volumul fiind neterminat şi lăsat nouă în manuscris, nu vom şti niciodată până la capăt ce aspiraţii filozofice a avut autorul. Pentru mine, Ciobanu rămâne unul dintre marii maeştrii mântuitori de limbă cizelată până la perfecţiune, în tradiţia lui Mateiu Caragiale. În plus, volumul vădeşte şi sensibilitatea sa religioasă, care poate fi rezumată prin dispreţul său faţă de lumea contemporană, arătat într-un pasaj din nefericire neinclus în cartea tipărită: *... Esoterismului morţii şi al învierii, ca fiind centrul minunii creştine şi reînnodarea în modernitate cu tradiţia preadamică, omul modern i-a opus infrastructura supravieţuirii cu orice preţ, blestem al lui Iuda... De la această permanentă substituire a autenticului vine sindromul de înstrăinare a speţei faţă de originea sa divină, înstrăinare care deschide limitele excesului de orice fel, a exocentrismului, al pierderii contractului de esenţă vitală, primordială.* Cartea lui Ciobanu e, în esenţă, o carte tristă, ca a unuia care a înţeles, mai mult decât noi ceilalţi, esenţa tragediei în care o parte din lumea modernă se zbate.

... Pe toţi cei care au inversat gândul primordial al Creatorului să-i plângem, căci nimic nu e mai trist decât să fi însăşi moartea, crezând încăpăţânat că eşti încă în viaţă şi, mai mult, să-i impui vieţii un ritm care nu e decât ritmul morţii: ambiţia, huzurul, plăcerea ieftină a non-apartenenţei la suferinţă... Ne zbatem ca disperaţii într-o confuzie iconoclastă.

Comemorarea dispariţiei premature a lui Mircea Ciobanu este încă un argument, alături de exemplul altui artist român exilat, Nicăpetre, că stupiditatea ideologiei marxiste a fost un holocaust pentru adevăraţii creatori. Sub teroarea ei, cultura noastră naţională a pierdut atâtea valori irepetabile, prin închisori, prin exil şi prin moarte prematură.

Suntem oare suficient de lucizi măcar pentru dreapta lor pomenire?

D. PHILLIP
Calgary, Canada

PARODIA DOSARELOR

Deschiderea pentru public a dosarelor întocmite de fosta Securitate ar fi fost un lucru folositor, dacă s-ar fi făcut încă din 1990. O parte măcar din cei ce au sfidat legile morale şi memoria celor a căror moarte au provocat-o, direct sau indirect, n-ar mai fi ajuns, ca să ne ruşineze şi nenorocească ţara, în sferele de sus ale puterii. Căci mulţi dintre cei ce au fost delatori, torţionari, sau, şi mai pervers, agenţi dubli, au acum imunitate. Dacă aceşti campioni ai imoralităţii, sau măcar o parte din ei, n-ar fi parvenit în posturile unde se iau deciziile importante pentru ţară, este de presupus că astăzi nici corupţia n-ar fi fost atât de mare, nici criminalitatea atât de ridicată şi nici "copiii străzii" atât de mulţi şi de "interesanţi" încât să ne facă "celebri" în toată lumea civilizată. Decăderea instituţiilor statului e de notorietate, iar cifrele statistice, precum cea a dramaticei scăderi a numărului populaţiei, sunt de natură să îngrijoreze. Ca-n "legea de murături" a Conului Leonida, unde nimeni nu mai avea dreptul să-şi plătească datoriile, aşa şi-n "Dreptul Revoluţionarului", nimeni nu mai are voie să fie vinovat de ceva! Aşa s-a ajuns la corupţie fără corupţi, tâlhării fără tâlhari, asasinaţi fără asasini! La un an şi ceva de la preluarea puterii, singura creştere spectaculoasă a înregistrat-o doar... dezamăgirea.

Cu un an şi ceva în urmă am trăit un moment înălţător, atunci când toţi românii care şi-au avut inimile alături de suferinţa neamului, pe oriunde s-ar fi aflat în lume, s-au aplecat cu gândul înaintea lui Dumnezeu, alături de cei ce îngenunchiau, în centrul Bucureştiului, în clipa când se anunţau rezultatele alegerilor. A fost clipa când, după cincizeci de ani de ucigaşă teroare sovietică, românii au sperat într-o dezrobire. Se pare însă că nici de-acea dată nu le-a venit rândul la libertate! Sângele vărsat n-a fost de ajuns. La coada istoriei, un polonic de demnitate se obţine greu... "O, neam al meu, bătut de vânturi şi cenuşă, în lanţuri, sub zăvoare ai zăcut"...

La un an de la alegeri, noul preşedinte declară: "Am câştigat alegerile, dar n-am luat puterea; şi n-o avem nici acum." Auzind asta, românilor li s-a strâns inima. Dacă trecuta guvernare, plecând, n-a predat puterea, înseamnă că nici n-a avut-o! Cum noua echipă recunoaşte că nu o are, e normal să ne întrebăm: cine sunt necunoscuţii care o deţin în continuare, fără să le pese de regulile democratice? Dar dacă aşa se petrec lucrurile, se întreabă mulţi, ce rost mai are să cheltuim miliarde cu toată comedia "alegerilor libere" şi cu toată trupa de marionete politice?! Cine este această putere căreia i se cunoaşte doar numele generic: "mafie", dar a cărei formă şi substanţă rămâne învăluită în cel mai desăvârşit mister? Un secret înfăşurat în înşelătoare transparenţe. Probabil cele mai multe "opinii" pe această temă sunt puse în circulaţie cu finanţare de la această mare şi vicleană "ocultă". Aleg din acest spaţiu al bănuielilor, având şi motive personale, un probabil răspuns la precedenta întrebare, dat de Ilie Stoian în *Evenimentul zilei* din 15 septembrie 1997, într-un articol intitulat: "Măgureanu - dirijorul din umbră". Un singur citat este edificator: "Tot ce se întâmplă acum, nu numai în SRI, ci şi în ţară, este adus la cunoştinţa lui Măgureanu!... Or, în momentul de faţă, informaţia e capitalul care oferă adevărata putere. Iar cel mai puternic om din România e, în acest moment, Virgil Măgureanu!". Dacă retras din funcţie, astăzi un simplu particular, fostul şef SRI rămâne cel mai "puternic" în ţara aceasta, atunci preşedintele ţării, primul-ministru, preşedinţii celor două Camere ale Parlamentului, generalii de Corpuri de Armată, ce-s?! Dacă e aşa, înseamnă că trebuie, de data aceasta, să luăm de bune afirmaţiile lui alde C. V. Tudor, republicate de ziarul *Ziua* din 1 noiembrie 1997: "Eu cred că el [Măgureanu] are ocazia acum să arunce pe piaţă toate dosarele pe care le-a îngropat în jurul caselor sale"...

Iată deci că începe să iasă la iveală natura puterii oculte: esenţa stoarsă şi pusă bine, adunată din cele mai "interesante" dosare întocmite de Securitate. Începe să se lămurească şi o altă nedumerire: neraţionala - şi pe alocuri penibila - insistenţă a senatorului Constantin Ticu Dumitrescu de a trece prin Parlament o lege zisă "a accesului la dosare", în fapt una care să dea girul de autenticitate unor dosare golite de conţinut, modificate sau contrafăcute; una care să acopere crimele şi spălarea urmelor. Colaborarea dintre senator şi fostul şef al SRI, notorie dar discretă, pare să devină, în scopul promovării legii, una de "rodnică colaborare", dacă nu chiar de "ajutor reciproc"...

*

Lumea foştilor deţinuţi politici e o lume aparte. Ea s-a format în multe şi diferite locuri de detenţie, cu participarea unui mare număr de oameni, care au trăit împreună şi se poate spune, aproape la fel de bine, au murit împreună (atât de diferit fiind acel mod de viaţă, la limita supravieţuirii, de ceea ce se înţelege, în mod normal, prin "a trăi"). Foştii deţinuţi politici beneficiari, în viaţă, ai unei treceri prin moarte, ducând cu ei, imprimată în suflet, amprenta unei alte dimensiuni, au în înfăţişarea lor comună ceva ce-i distinge de ceilalţi, neputrezitii în hrube, sub ziduri. Cei ce au trecut printr-o astfel de viaţă-moarte păstrează un iz propriu, ceva ca o aură sau o tuşă de penel divin. Foştii deţinuţi, după un număr de ani petrecuţi în catacombele gulagurilor, sunt purtătorii unei taine ce transpare din gesturile, din atitudinile lor, din inflexiunea vocii, din lumina ochilor, ceva prin care, de la distanţă, se recunosc între ei; e ceva ce aproape ţâşneşte din dragostea cu care slujesc; şi, în numele adevărului, sunt chiar gata s-o ia de la capăt cu suferinţele. Foştii deţinuţi se reconosc prin modestie, înţelepciune şi smerenie.

Aceşti oameni şterşi, inexpresivi, obişnuiţi să lase să treacă de la ei, nici vrând nu se pot sustrage acestui specific al lor. Nici un machiaj, nici o travestire nu poate ascunde ochiului cunoscător acea patină adânc imprimată, inconfundabilă. Ei au pierdut multe, s-ar zice chiar totul: avere, poziţie socială, iluzii, tinereţe, mod de viaţă, pentru ca să obţină în schimb această amprentă, acest inconfundabil fel de a fi, de-a intui, de-a vedea *dincolo*, de-a înţelege *peste*.

Nici un actor, oricât de talentat, nu va reuşi să joace acest rol în mod credibil; totdeauna va fi trădat de imposibilitatea de a-şi însuşi acel aer propriu *adevăraţilor* deţinuţi politici. Chiar şi atunci când poveştile pe care le debitau spionii introduşi de stăpânire pentru deţinuţi erau credibile, bine ticluite, aceştia, până la urmă, tot se trădau, ei nu sesizau că le lipseşte acea aură specifică, nefiind capabili s-o identifice la alţii; puterea lor avea în ea o nuanţă de fals de care nu-şi dădeau seama. Este greu să vorbeşti despre puterea de cunoaştere a curăţeniei sufleteşti astăzi, când în lume există atât de puţină cinste!

Senzaţia aceasta de ceva fals am simţit-o când am discutat, prima dată, cu dl. Ticu Dumitrescu. Apoi, la următoarele întâlniri, acest sentiment s-a accentuat, încât îmi spuneam: "Omul acesta nu e de-al nostru, nu se vede să fi fost în puşcărie." Ultima dată când am avut o convorbire cu domnia-sa, prin 1993, a fost când eu i-am propus ca revista AFDPR, *Rezistenţa*, care apărea rar şi dădea semne de oboseală, să-şi unească forţele cu publicaţia pe care-o scoatem la Sibiu, *Puncte cardinale*; şi, cu forţe unite, să dăm un organ de presă credibil, prin care să exprimăm punctul de vedere al celor trecuţi prin temniţe, oameni într-adevăr cu experienţă, înţelepţi prin vârstă şi suferinţă, legitimaţi prin rectitudine.

Dl. Dumitrescu a refuzat propunerea, motivând că are alte intenţii: va prelua personal conducerea revistei, va face şi va drege... Lucru care s-a văzut: de atunci şi până în ziua de astăzi n-a mai apărut nici un număr; *Rezistenţa* a murit! Apoi am participat la congresul AFDPR ţinut la Bucureşti, în acelaşi an, şi am asistat la măsluirea voturilor prin care dl. Dumitrescu s-a reales preşedinte (atunci şi de atunci mereu). Această ultimă experienţă mi-a întărit convingerea că acest domn este străin de lumea noastră, a foştilor deţinuţi.

Ca să-mi pot baza pe ceva această subiectivă părere, la următoarele întruniri ale foştilor deţinuţi politici am început să pun mereu o întrebare pe care am pus-o şi în plenul adunării generale a Filialei AFDPR Sibiu, la care participau câteva sute de foşti deţinuţi autentici: "Domnilor, există cineva în această sală care a stat cu domnul Ticu Dumitrescu în închisoare? Sau măcar să-l fi văzut pe acolo?". Liniştea ce a urmat a fost întreruptă de cei câţiva partizani ai actualului senator, care au protestat pe motiv că astfel de întrebări "nu se pun", dar nimeni n-a avut curajul să afirme că l-a cunoscut pe dl. Ticu Dumitrescu în închisoare! Cu toate că pun această întrebare de fiecare dată când particip la vreo întrunire a foştilor deţinuţi, până acum n-am întâlnit nici un singur om care să-mi răspundă afirmativ, respectiv să-mi dea cuvenitele detalii despre loc, timp şi împrejurări. Unde şi-a petrecut Ticu Dumitrescu anii de închisoare invocaţi de *mass-media* dacă nu l-a cunoscut nimeni?! Eu am făcut opt şi nu există întâlnire de foşti deţinuţi la care să nu întâlnesc cunoscuţi dintr-o închisoare sau alta. Cu toate incriminările ce i s-au adus, pe pagini întregi de ziare, cu toată eliminarea din rândurile Filialei AFDPR - Bucureşti, pe motiv de neprezentare a dosarului de deţinut, cu toată contestarea propriului său partid şi în pofida unui congres AFDPR (Bucureşti, 18 oct.'97) care a ales un alt preşedinte, domnul Ticu Dumitrescu se poartă ca şi când nimic nu s-ar fi întâmplat, continuând să vorbească în numele unei organizaţii care l-a repudiat şi în fruntea căreia se află instalat de aceeaşi putere secretă care-l împiedică pe preşedintele Constantinescu, după un an de la câştigarea alegerilor, să poată afirma că deţine puterea.

Ce importanţă mai poate avea astăzi legea accesului la dosare? După şapte ani de neîncredere şi unul de confuzie, ce interes mai pot prezenta nişte dosare aranjate şi rearanjate? Eventual, unul de curiozitate, de almanah pentru marele public. Îmi amintesc de contele de Marenches, fost şef al Serviciului de Informaţii francez, care spunea: "Din păcate câţiva francezi iluştri prin trecutul lor, exemplari luptători în Rezistenţă, au fost în realitate agenţi ai Gestapoului sau ai serviciilor secrete italiene încă dinainte de război". Ce urmăreşte tandemul Dumitrescu-Măgureanu, prin jocul de-a alba-neagra cu legea dosarelor? Să nu ştim şi noi care au fost românii "iluştri" care au ciripit pentru serviciile secrete ale unor ţări mai mult sau mai puţin "prietene"?

Există, neîndoielnic, mai multe lumi. Există o lume căreia ne-am învăţat să-i spunem reală, există una a ideilor şi închipuirilor noastre, dar mai există una, mai reală ca toate celelalte, lumea dosarelor. Toate aceste lumi se influenţează unele pe altele, se ating în anumite puncte, se interpătrund sau se reflectă, iar nu de puţine ori se exclud, deşi coexistă. Normalul e forţat, totul devine de râs şi de plâns în acelaşi timp, când o lume există ca să fie batjocura celorlalte; ca lumea dosarelor...

Constantin IORGULESCU

CONCERT GROTESC...

UN IZVOR DE ANTIMATERIE

Ultima descoperire a observatoarelor astronomice americane a fost un izvor sau o fântână - cum au numit-o ei - de antimaterie, țâșnind chiar din inima galaxiei noastre, care este Calea Laptelui.

Calea Laptelui are forma unei elipse, diametrul mic având aproximativ jumătate din diametrul mare și cu o concentrație enormă de corpuri cerești. În centrul acestei galaxii se găsește fântâna de antimaterie care țâșnește în spațiu până la distanța de 17.400 trilioane de mile, ceea ce va să zică aproximativ trei mii de ani-lumină. Această descoperire i-a uimit pe toți oamenii de știință, care văd în ea posibilitatea unei noi înțelegeri a proceselor de formare a altor galaxii în univers.

Înainte de a continua această expunere, trebuie să lămurim unele noțiuni cu care vom lucra, mai ales termenul de *antimaterie*. Pentru mulți dintre noi, mă refer la cei care nu suntem fizicieni, antimateria apare, mai curând, ca o noțiune exotică, un fel de element al romanelor de ficțiune științifică. În realitate, antimateria are o existență *materială* ca orice element vizibil în această lume. Numele de antimaterie îi vine de la faptul că, în ciocnirea cu particulele materiale organizate, antimateria anulează materia și se anulează și pe sine, rezultând o energie pură.

Materia este organizată pe baze atomice, în jurul unui nucleu, ca un fel de bloc, având protoni, electroni și neutroni. Antimateria este formată numai din particule neorganizate în blocuri atomice. Ceea ce este interesant este faptul că antimateria are *aceleași* particule cu materia, reprezentând duplicate ale elementelor materiei, dar având *proprietăți opuse*: de exemplu, un electron are încărcătură negativă; opusul său din antimaterie are încărcătura pozitivă și se numește pozitron. În fond, antimateria nu este un element spiritual, ci este tot o formă de materie. Termenul de antimaterie decurge natural din teoriile fizice dezvoltate de oamenii de știință de la începutul secolului nostru, din faptul că, în ciocnirea cu elementele opuse din atomi, anulează materia. Ea a fost creată în laborator, ca particule subatomice, și a fost detectată și în natură. Dar niciodată nu s-a găsit un atom făcut integral din antimaterie și nici vreun obiect, în ciuda teoriilor care vorbesc de o altă lume, a antimateriei, exact asemănătoare lumii materiale, dar cu sensurile schimbate, așa cum apar imaginile în oglindă.

Oamenii fantazează despre un univers al antimateriei, cu galaxii de antimaterie și chiar cu ființe - oameni - formați din antimaterie!

Într-un studiu publicat și în "Puncte Cardinale", arătam că Lupașcu, om de știință român de expresie franceză, consideră lumea antimateriei ca o existență reală și organizată, o lume care se interpune între noi și Dumnezeu, în sensul că prin ea se stabilește o relație de înțelegere rațională a omenirii, a lumii materiale în raport cu lumea spirituală pură.

Aceasta este o încercare de a trece în lumea spirituală fără saltul mistic al creștinilor, în special al celor cu viața îmbunătățită. Dar rămâne iluzoriu, pentru că antimateria este tot materie. Și chiar dacă am merge, mental, spre o cunoaștere a lumii antimateriei, de acolo înainte nu ne rămâne să ne salvăm decât tot prin saltul în gol al spiritului, în sensul Sfântului Maxim Mărturisitorul, care spune că, celor care încep apropierea de Dumnezeu, li se deschide în față un gol imens, un neant, în care, după un exercițiu îndelungat, trebuie să te arunci, iar atunci Dumnezeu îl trimite pe îngerul Său "care pe mâini te va ridica, pentru ca nu cumva să se zdrobească de piatră piciorul tău" (*Psalm* 90, 11-12)...

Revenind la ceea ce spuneam în legătură cu ciocnirea dintre un atom de materie și o particulă de antimaterie, rezultă, din această ciocnire, o anulare totală a celor două elemente în coliziune, ca particule materiale, și apariția energiei pure, particule de lumină, adică fotoni.

Oamenii de știință au analizat puterea radiației rezultate din ciocnirea elementelor de antimaterie cu cele de materie din galaxia noastră și au constatat că aceasta este de 250.000 de ori mai mare decât energia luminii vizibile obișnuit. Ceea e este absolut uluitor este faptul că deasupra galaxiei noastre există un plafon uriaș de antimaterie, un loc pe care, până acum, astronomii și ceilalți oameni de știință îl socoteau ca un loc pustiu, lipsit de orice elemente materiale. Și mai uluitor, nu se cunoaște sursa acestei antimaterii. Dar ceea ce este minunat rămâne faptul că o putere din afara lumii ține această antimaterie departe de materia universului nostru, pentru a nu-l descompune prin ciocniri violente. Nu există nici un fel de explicație "științifică" a acestei "priponiri" a antimateriei departe de ciocnirea destructivă cu materia organizată a universului nostru. Există însă una *mistică*, pe care materialiștii nu vor s-o vadă...

În slujba Sfântului Botez, la rugăciunile dinaintea acestuia, care sunt rugăciuni de exorcizare pentru catehumen, în a doua Rugăciune de Lepădare citim: "Teme-te, diavole, de Dumnezeu, cu a Cărui poruncă pământul pe ape s-a întărit; de Cel ce a zidit cerul și a pus înălțimilor hotar și văilor măsură; de Cel ce a pus nisipul hotar mării și în apă mare, cărare tare; de Cel ce se atinge de munți și ei fumegă; de Cel ce Se îmbracă în lumină ca și cu o haină; de Cel ce a întins cerul ca un cort; ... de Cel ce a așezat pământul pe temeliile lui și nu se va clăti în veacul veacului..." (*Aghiasmatar*, București, 1971, pp. 19-20).

Savantul William Purcell, de la Northwestern University, afirmă: "Originea acestei noi și neașteptate surse de antimaterie este un mister." Aparent, două par a fi sursele acestei antimaterii, surse situate pe marginea găurilor negre, din care una este numită Marele Anihilator, sau Crematoriul Funerar al morții miilor de stele.

Un alt om de știință - Dermer - își exprimă și el uluirea în privința acestei neașteptate fâtâni de antimaterie, numind-o "o minunată descoperire". În ceea ce privește trimiterea antimateriei la distanțe atât de uriașe, el crede că acolo, la sursă, este o furioasă activitate de fierbere la temperaturi înalte a norilor de gaze din centrul galaxiei noastre... "Este o căldare a violenței."

Încă un fapt care stârnește uimirea: direcția spre care este trimis jetul de antimaterie are o anumită asimetrie: ea țâșnește spre Nordul și nu spre Sudul centrului galactic. Sistemul solar, din care face parte și pământul nostru, este plasat oarecum la periferia Căii Laptelui (cam la 25.000 ani-lumină de acest centru de violență din care țâșnește antimateria), în direcția constelației Sagitarius, și este înfășurat ca într-un giulgiu de gaze și praf care împiedică observarea lui prin telescoapele obișnuite. De aceea se întrebuințează telescoape speciale, cu raze infraroșii sau raze gamma, care penetrează straturile de ceață.

Antimateria a fost o continuă piatră de poticnire pentru fizicieni și astronomi. După teoria Big Bang-ului, care nu numai că nu soluționează crearea universului, dar crește și mai mult confuzia, universul a fost creat dintr-o cantitate aproape egală de materie și antimaterie. Se pare că particule organizate, adică atomii și obiectele pe care ei le constituie prin aglomerarea lor, depășesc cu puțin cantitatea elementelor de antimaterie; aceste elemente organizate au supraviețuit pericolului desființării lor prin ciocnirile cu antimateria, nu se știe de ce și, după *Big Bang*, au evoluat în universul pe care îl vedem noi astăzi. Dacă fierberea inițială ar fi fost, cât de cât, diferită de cea care a fost, afirmă oamenii de știință, universul ar fi fost gol de stele, de planete și de ființe vii, inclusiv de oameni.

Pr. Gh. CALCIU ☞

Jean Delville - *Îngerul luminilor*

Aceste explicaţii apar, într-un sens, puerile, dacă ţinem cont de înaltul nivel de tehnicitate al descoperirilor din univers. Este ca şi cum am începe să analizăm o construcţie a civilizaţiei noastre sau a civilizaţiilor dispărute - piramide, de exemplu - uitând că ele sunt construite de *cineva*, şi le-am presupune ca o aglomerare de pietre care au evoluat de la forme infinitezimale la formele pe care le vedem noi, iar dacă această evoluţie nu ar fi fost, noi nu am vedea piramidele pe care astăzi le vedem. Teoria aceasta este o eludare a cauzei originare, a elementului primordial şi generator al întregului univers, adică a lui Dumnezeu. Oamenii de ştiinţă moderni se tem să pronunţe acest cuvânt pe care, fără îndoială, îl poartă în inima lor. Dacă nu l-ar purta, ar fi realmente nişte semidocţi, care nu pot merge mai departe, în gândirea lor, decât le permite ochiul, chiar dacă acesta este prelungit cu cele mai puternice telescoape. Nu cu ochii fizici şi nici cu telescoape puternice Îl pot oamenii descoperii pe Dumnezeu, ci numai cu ochii inimii. Altfel, ei cad în groapa păcătoşilor, despre care Sf. Evanghelist spune, citând pe Isaia: *"Au orbit ochii lor şi a împietrit inima lor, ca să nu vadă cu ochii şi să nu înţeleagă cu inima şi ca nu cumva să se întoarcă şi eu să-i vindec"* (*In*. 12, 40).

Vedem deci clar că nu despre ochii firii văzute vorbeşte evanghelistul, ci despre ochii duhului şi înţelegerea inimii. În această privinţă, aceşti oameni de ştiinţă sunt orbi şi neînţelegători. Dintru început, Dumnezeu a făcut cerul şi pământul. Este limpede că, prin cer, autorul sacru înţelege lumea nevăzută, lumea cerurilor. Dar să vedem ce spune Scriptura despre lumea văzută: *"La început, a făcut Dumnezeu cerul şi pământul. Şi pământul era netocmit şi gol. Întuneric era deasupra adâncului şi Duhul lui Dumnezeu se purta pe deasupra apelor"* (*Facere*, 1, 1-2).

Iată care era forţa care ţinea departe antimateria de materie, spre a nu distruge, din faşă universul în organizare, început prin cuvântul lui Dumnezeu. Fără îndoială că numai pronia divină a pus hotar antimateriei să nu distrugă materia organizată, pentru că, în conformitate cu legile "ineluctabile" ale materiei, atracţia opuselor trebuia să se petreacă din clipa începutului şi violenţa să fi reîntors totul la energia pură. Dar Dumnezeu a creat lumea pentru o istorie a mântuirii care trebuie să se petreacă în timp. Sigur, nu este nici o legătură între conceptul ştiinţific privind sfârşitul lumii şi sfârşitul lumii proorocit de *Apocalipsă* şi de Iisus Hristos, în "Cuvântarea eshatologică", decât numai în planul modalităţii sfârşitului, nu şi al timpului hotărât, aşa cum am prezentat-o în articolul nostru "Apocalipsă şi Stiinţă" (în "Puncte cardinale", nr. 11/83, 1997, pp. 3-4). Oamenii de ştiinţă prevăd milioane de ani până ce universul îşi va consuma propria materie, care va intra într-o decreptitudine normală, prin uzură. Ei uită că, deasupra timpului istoric stă "Providenţă divină", care, odată retrasă, va permite, în orice clipă aleasă de Dumnezeu, invadarea materiei de către antimaterie - ciocnire catastrofală, în care totul va dispărea, rămânând numai energie pură: *"Căci cerurile de acum şi pământul sunt ţinute prin acelaşi cuvânt* (pronia) *şi păstrate pentru Ziua Judecăţii [...] Iar Ziua Domnului va veni ca un fur. Atunci cerurile vor pieri cu vuiet mare; stihiile, arzând, se vor desface, iar pământul şi lucrurile de pe el vor arde cu totul"* (*2 Petru* 3, 7-10).

După aceea va fi "un cer nou" şi "un pământ nou", ceea ce oamenii de ştiinţă nu intuiesc, din cauza orbirii lor spirituale, dar noi cunoaştem prin credinţă şi prin revelaţia lui Dumnezeu. Pentru că, în acest *cer nou* şi acest *pământ nou*, în care *noi vom fi mereu*, va locui, în veci, dreptatea.

CĂTRE CITITORI

Din motive administrative, numerele pe februarie şi martie ale *Punctelor cardinale* vor apărea într-un singur număr dublu, în prima săptămână a lunii martie. În cursul anului 1998, publicaţia noastră va apărea, în mod regulat, în prima săptămână a fiecărei luni. Vă mulţumim pentru înţelegere.

Redacţia

PRIN FOC ŞI SABIE

Iată două cuvinte pe care le-am auzit adesea astfel împerecheate, fiind interesant de urmărit sub impulsul cărei conexiuni, în duhul cărui tâlc profund s-au transmutat ele în fiinţa unei singure metafore. Simbioza lor o găsim în expresii de felul: "sabie de foc", "sabie învăpăiată", "limbi de foc aidoma unor săbii", "razele soarelui împungeau ca nişte săbii", "săgeţi de lumină", etc., începând cu cărţile sacre şi până în literatura curentă. În limba română există un vechi şi foarte frumos cuvânt, *lămurire*, care într-unul din înţelesurile iniţiale, sugera atât focul cât şi sabia, sau mai degrabă, sabia trecută prin foc. "A lămuri" desemna operaţiunea de a supune probei focului o monedă, sau orice altă manufactură metalică, pentru a se cerceta natura aliajului, dacă şi în ce măsură a fost falsificat. Iar "lămura" constituia partea valoroasă şi nobilă a unui metal, separată de zgură sau de alte substanţe considerate impure; de asemenea, miezul călit din care se lucrau arme. Din latinescul *lamina* a derivat termenul de "lamă" (de cuţit, sabie), foaie de metal, ban (de aur, argint), cât şi tehnica numită "laminare". Procedeul lămuririi era extins şi în domeniul dreptului, închipuind una din cele mai tipice ordalii, având ca temei credinţa străveche conform căreia pe omul nevinovat (pur) focul nu poate să-l vatăme, aşa cum aurul sau un oţel bun suportă neschimbate acţiunea flăcărilor. De aici şi până la tratarea cangrenei, sau a altor beteşuguri asemănătoare, cu fierul înroşit, era doar un pas. Dar acest pas nu ar fi fost făcut fără convingerea comună că fierul incandescent are puterea de a separa partea rea de cea sănătoasă. Şi nu este oare curios că şi astăzi cel mai bun bisturiu are lamă de foc? Şi nu progresul tehnologic explică recurgerea la el, ci în primul rând credinţa - din momentul în care calităţile laserilor au fost cunoscute - că aceştia pot avea o excelentă aplicabilitate în chirurgie.

Reiese, din cele de mai sus, că "lămurirea", chiar dacă nu se referă la judecata prin ordalie practicată în vechime, are caracterul unei *judecăţi* (în greceşte *krisis*), întrucât partea bună este separată de partea rea. Dar separarea ne duce iarăşi cu gândul la sabie, nefiind întâmplător nici faptul că indienii numesc cea mai fină judecată a intelectului *viveka*, tradusă literal prin "sabia discriminării".

Am reuşit să stabilim, deci, o relaţie între foc, sabie şi un anumit tip de judecată. Focul "judecă" prin "lămurire"; sabia, de asemenea, pentru că separă. Este tot mai limpede că acţiunea lor se completează, simbolizând o lucrare greu de definit într-un singur cuvânt, pentru că se manifestă în acelaşi timp prin două calităţi: *foc* şi *sabie*, *cauterizare* şi *separare*. Este o lucrare analoagă acelei măsuri luate de Dumnezeu după căderea omului: "...şi la răsăritul grădinii Edenului a pus heruvimii şi sabia învăpăiată care se îndrepta în toate direcţiile, ca să păzească drumul spre pomul vieţii". Imaginea răzbate şi în iconografia creştină, unde Arhanghelul Mihail este figurat cu o sabie de foc în mână.

Ce poate reprezenta această sabie de pară care înconjoară Raiul decât un brâu de foc pe care omul este chemat sa-l treacă pentru a accede la nemurire? Este suprema ordalie, hărăzită la sfârşitul timpurilor, când sabia va înghiţi în focul ei tăios tot ceea ce nu este aparat de o armură ontologică, fiinţială, tot răul de care ne-am lăsat contaminaţi. Spada de foc şi lumină va coborî până în ultima bolgie a infernului, pentru a separa şi arde. "Căci Cuvântul lui Dumnezeu este viu şi lucrător şi mai ascuţit decât orice sabie cu două tăişuri, şi pătrunde pân'la despărţitura sufletului şi a duhului, a încheieturilor şi a măduvei, şi este judecător al simţurilor şi al cugetelor inimii", stă scris.

Dacă orice judecată, inclusiv cea de Apoi, implică sabia, totuşi cea mai ascuţită "sabie" - în stare să despartă exact binele de rău, grâul de neghină - rămâne *focul*, prin care toate se lămuresc; dar ce foc este mai ascuţit şi mai subtil decât *Iubirea*, singura care decupează cu extremă precizie conturul a ceea ce există cu adevărat?

Ne amintim ce s-a mai spus în Scritură: "Dacă dragoste nu este, nimic nu este". Şi atunci, focul discriminativ dar totodată fuzionar al Iubirii este chemat să învăluie şi toate cele ce nu sunt Iubire. Fi-vor acestea topite, ori transfigurate în dogoarea ei?

Florea TIBERIAN

PROFILURI LIRICE

NECULAI VASILE LUNGU

PROFILURI LIRICE

Neculai Vasile Lungu – cruciat al generaţiei legionare şi fost deţinut politic – nu se arată preocupat în *Theologumenele* sale atât de şlefuirea artistică a cuvântului, cât de solemnitatea lui mistică. Înainte de a fi un poet, el este *un mărturisitor*, scrisul lui fiind mai degrabă corolarul "luptei celei bune" decât expresia unei ambiţii estetice.

În postfaţa unuia dintre volumele manuscrise, semnată Vasile Donose, autorul spune: "Am parcurs cu mare interes *Theologumenele* lui Neculai Vasile Lungu. Mai întâi din respect pentru calitatea indiscutabilă a omului, pe care l-am cunoscut cu mulţi ani în urmă, în împrejurări mai mult sau mai puţin obişnuite, ca pe un remarcabil «doctor artizan al pianelor bolnave» – cum atât de plastic îl definea Ion Pogorilovschi [...]

Theologumenele înfăţişează o puternică şi credibilă mărturie de viaţă, de experienţă umană ce ar putea fi pilduitoare pentru cei ce mai sunt animaţi de nevoia acută de înnoire a omului, adică a salvării sale din ghearele forţelor malefice, dar care din păcate sunt cuprinşi în evoluţia bolnavă a societăţii din acest însângerat sfârşit de veac şi de mileniu".

Am ales pentru numărul de faţă două dintre poemele mai scurte – cărora ne-am îngăduit să le aducem mici ajustări formale – ale acestui amplu edificiu lirico-teologic: unul închinat martirilor neamului ("Pecetea a cincea"), în luna comemorativă a jertfei lui Moţa şi Marin; altul închinat slavei dumnezeieşti ("*Ad maiorem Dei gloriam*"), de un înfiorat vizionarism celest.

Din *Theologumene pentru martirii autohtoni*

Pecetea a cincea

"Şi când [îngerul Domnului] deschise pecetea cincea, am văzut sub altar sufletele celor înjunghiaţi pentru cuvântul lui Dumnezeu şi pentru mărturia pe care o aveau.

Şi strigară cu glas mare, zicând: «Până când, Stăpâne Sfinte şi Adevărate, nu judeci şi nu răzbuni sângele nostru faţă de locitorii pământului?».

Şi i s-a dat fiecăruia un vestmânt alb şi li s-a zis să se mai odihnească puţin timp, până să se împlinească numărul celor împreună-slujitori cu ei şi fraţi ai lor, care au să fie omorâţi şi ei".

(*Apocalipsa* 6, 9-11)

Prind chipuri ne-adumbrite în arcade
în cerul care limpezit îşi cerne
sunet prelung de glasuri în cascade
de sub altarul jertfelor eterne.

Din locul unde-s călător aud,
cutremurat în duh, cuprins de frică;
ostatic încă timpului asud,
gândind că judecata mă implică.

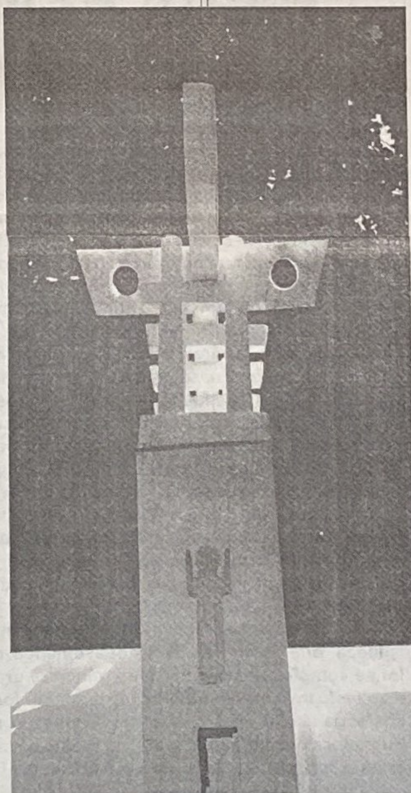
Şiroaiele de sânge-n ceruri cad
cu nişte-aprinse mărturii în straturi,
sicriile sunt de cleştar curat,
cu stele-albastre strălucind pe laturi.

Aştept să vină semn din absolut –
voi, sfinţii mei de demoni torturaţi! –
chemându-mă la voi să mă strămut,
căci ceasul e când fi-veţi răzbunaţi.

Jertfitul sânge tot va fi cerut,
cu lacrimile strânse în fiole,
căci pe călăi nimic nu i-a durut
să-mplânte gheare negre în viole.

Este o lege de-ai mâna dreptatea
pe vinovaţi la locul de omor;
îi judecă solemn sacralitatea
şi sunt podoabă pentru neamul lor.

E drept divin! Cu trâmbiţe sublime,
îngeri veniţi la crucile-stindarde
onoru-l dau, în cer să se imprime
sângele sfânt şi lacrima ce arde!

Monumentul victimelor comunismului de la Aiud ➔

Din *Theologumene pentru Crucea Cosmică*

Ad maiorem Dei gloriam

"Mi s-a deschis miraculos spaţiul înconjurător, de parcă acum se separase de vid...

Timpul dispăruse, înghiţit de netimp. Destinului meu îi este dat să se scalde în talazul de raze însufleţite, înmănunchiate, pornite din Paracletul Rusaliilor.

Şi simt cum gravitaţia dispare, din lanţul materiei şi din mine însumi. Şi, brusc, spre globul inimii mele apare un chip luminos, ce mă atrage până când... fiinţa mea începe să zboare".

(Antippa martorul)

Încălţămintea mi-am scos-o din picioare,
căci locul ce-l ating este preasfânt;
luminile cereşti, în sărbătoare,
transmit în taină heruvimic cânt.

Închinăciunile crescute pentru slavă
demoni ucid cu note din octavă;
răscumpăraţi am fost – şi eu exist –
cu preţ plătit din rănile lui Christ.

Cântând mă alătur, strigând: "Axios!" –
laude cu dimensiuni la pătrat...
Suflet şi duh, sclipind aşa frumos,
spre Chipul de slavă cântat au zburat.

Schimbatu-mi-s-a gându-n profundă vedere,
inima-nflăcărată arde-n iubire,
diamantele crucii sunt în cădere –
iertare, sfinţenie şi nemurire.

Mi s-a dat putere cerul să-l văd,
diafan şi albastru, şi-n el să străvăd
cum misterul vieţii toate-l deprind
şi serafimii Veciei stele aprind.

El, cerul cu îngeri, sărbătoreşte
sufletul viu care nu se-ndoieşte;
nimic acum nu mă întristează,
căci pacea în mine Cel Sfânt o aşează.

Împărăţia cântă şi înalţă prinos:
"Acesta e Domnul! Axios! Axios!".
Mi-a deschis mintea linia cea dreaptă,
Cuvântu-n mine toate le îndreaptă.

Ad maiorem Dei gloria. Amen.

PREMIUL ANUAL F.R.O.N.D.E ❑ PREMIUL ANUAL F.R.O.N.D.E. ❑ PREMIUL ANUAL F.R.O.N.D.E. ❑ PREMIUL ANUAL F.R.O.N.D.E. ❑

Fundaţia Culturală "Franţa - România", cu sediul la Alba Iulia - Sebeş, judeţul Alba, împlineşte - peste câteva luni - cinci ani de existenţă; cunoscută cu titlul prescurtat F.R.O.N.D.E., aceasta este expresia aspiraţiilor comune ale unor intelectuali (printre care scriitori, profesori, filozofi, cercetători, traducători, academicieni, librari, istorici literari etc.) a căror singură menire este lupta pentru adevăr, promovarea autenticelor valori culturale româneşti pe multiple canale informaţionale şi traducerea în grai românesc a unor valori culturale universale din domeniile literaturii, artei, politicului, economicului, etc. De-a lungul celor cinci ani, F.R.O.N.D.E a reuşit, printre altele, să publice următoarele titluri: *Lista cărţilor scoase din circulaţie până la 1 ianuarie 1946* (1994); Lucian Blaga - *Curs de filozofie a religiei* (1994); Mihail Sturdza - *România şi sfârşitul Europei* (1994); Ana Selejan - *Literatura în totalitarism - anul 1954* (1996); Pamfil Şeicaru - *Dotla* (1996); Eugen Măgirescu - *Moara dracilor* (194); Zaharia Benea - *Cântece şi hore culese din gura poporului* (1996); Radu Cărpinişanu - *Suferinţă şi speranţă* (1997); Israel Shahâk - *Povara a trei milenii de istorie şi de religie iudaică* (1997). În curs de apariţie: *Geneza secolului al XIX-lea* de H. St. Chamberlain; *Miturile fondatoare ale politicii israeliene* de Roger Garaudy; *Amintiri din teatrul românesc* de D. Furdui; *Românii şi ovreii* de Gh. Bogdan-Duică; *Istoria presei româneşti* de Pamfil Şeicaru şi V. Neştian.

Începând cu anul înfiinţării - 1993 - F.R.O.N.D.E. a acordat premiile sale anuale următorilor scriitori: **1993 - Ana Selejan** (Sibiu), pentru cartea *Trădarea intelectualilor*; **1994 - Ioan Gavrilă Ogoranul** (satul Galtiu, jud. Alba), pentru cartea *Brazii se frâng, dar nu se îndoiesc*; **1995 - Marcel Petrişor** (Bucureşti), pentru cartea *Secretul fortului 13*. În **1996** premiul s-a cumulat cu cel din **1997** şi a fost acordat publicaţiei sibiene ***Puncte cardinale*** (*Periodic independent de orientare naţional-creştină*), conduse de domnii Gabriel Constantinescu (redactor-şef), Demostene Andronescu, Răzvan Codrescu, Constantin Iorgulescu şi Marcel Petrişor.

Prin acordarea premiului pe anul 1997 de către directorul general al Fundaţiei, filozoful şi traducătorul **George Pişcoci-Dănescu**, patronul Librăriei "Mioriţa" din Paris, i se recunoaşte publicaţiei ***Puncte cardinale*** virtutea de a-şi asuma tradiţia în spirit, responsabilitatea morală şi civică, apărarea identităţii naţionale, a credinţei şi a demnităţii - daruri esenţiale în perspectiva unei adevărate reînvieri româneşti.

Ion AIUDEANU
(scriitor, secretar general al F.R.O.N.D.E.)

DESPRE OM ȘI SUFERINȚĂ

Grünewald - *Ispitirea Sfântului Anton*

După cum ne-o relevă și istoria gândirii, omul a constituit, încă de la apariția speculațiilor filosofice, miezul celor mai epatante afirmații și motivul celor mai îndârjite controverse. Pare oțioasă încercarea noastră de abordare a ființei umane în fața imensului volum de scrieri cu tematică antropologică, dar având în vedere că nu pretindem să aducem vreo noutate, ci doar să prezentăm unele probleme și aspecte mai importante (și, de ce nu, mai interesante), credem că o reîmprospătare a acestei problematici este oricând binevenită.

Mărturisesc dintru început că perspectiva de abordare a cercetării omului este cea *creștină*; și nu putem alege o alta, pentru că aceasta e singura (după cum, de altfel, se va și vedea) care reușește să surprindă *esența* ființei umane și să dovedească *rostul* bine precizat al existenței sale.

Observând feluritele crize cu care se confruntă omul modern și asupra cărora, în cele mai bune cazuri, nu se reușește decât o vremelnică stăpânire, nu putem conchide decât că umanitatea nu se cunoaște pe sine îndeajuns. Iar pentru a întări cele spuse, poate că ar fi suficient să amintim neputința contemporanilor, robiți de o obtuză mentalitate, de a găsi izvorul suferinței și, mai ales, de a-i înțelege rostul. Consecvent eticii hedoniste (indiferent de forma doctrinară pe care aceasta o îmbracă), omul modern postulează originea extrinsecă a suferinței, iar singurele sale atitudini în fața acesteia sunt ori de retragere, ori de respingere (care, de fapt, e doar o amânare).

Vom sintetiza concepția creștină asupra omului pentru ca mai apoi să putem aborda problema suferinței, reliefându-i geneza și modul în care ar putea fi ameliorată.

Fragmentul biblic ce fundamentează antropologia creștină este cel din *Fac.* 1, 26-27, care evidențiază faptul că omul a fost creat după "chipul lui Dumnezeu" și că este chemat la "asemănare", la desăvârșire. Sfinții Părinți nu au definit exhaustiv "chipul", prin aceasta rămânând a se înțelege înzestrarea ontologică a omului de a împărtăși firea dumnezeiască. Totuși pentru o simplificare a lucrurilor, prin "chip" se poate înțelege o triadă de trăsături esențiale pe care omul le dobândește de la Creator: rațiune, sentiment și voință liberă. "Asemănarea" este împlinirea "chipului", adică transfigurarea omului de către energiile dumnezeiești necreate. "Asemănarea" mai poartă numele de *îndumnezeire*, fapt realizabil prin renunțarea la voința proprie și dăruirea deplină, cu suflet și cu trup, lui Dumnezeu. Sfântul Apostol Pavel spunea: "... nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăiește în mine" (*Gal.* 2, 20).

În accepție creștină, Dumnezeu este *centrul* ființei noastre. El ne este mai intim decât ne suntem noi înșine. Antropologiile științifice nu au ajuns (încă?) la cunoașterea acestei realități; de aceea, în contemporaneitate, problemele pe care le întâmpină omul sunt tratate cel mai adesea psihanalitic.

Astăzi, unui discurs creștin asupra a ceea ce este sufletul și trupul și asupra relației dintre aceste două elemente nu i se acordă o credibilitate prea mare. Iar acest fapt nu se datorează unui ateism sistematizat și solid argumentat, căci dacă în trecut era în mare vogă, în zilele noastre negarea lui Dumnezeu nu este altceva decât o atitudine ignară, specifică celor prea preocupați de aspectele "concrete" ale vieții. Antropologia creștină are de înfruntat feluritele doctrine (majoritatea de sorginte orientală) grupate în ceea ce, de obicei, se numește "spiritualitate *new-age*" și care, mai ales în ultimul deceniu, a pătruns adânc în modul de viață al multor europeni (și nu numai).

Sufletul și trupul sunt elementele constitutive ale omului. Amândouă sunt create de Dumnezeu și își încep existența din același moment (deci sufletul nu preexistă trupului și nici nu se naște după ce corpul a atins un anumit stadiu de dezvoltare). Sufletul este imaterial, dar prin aceasta nu trebuie să se înțeleagă că ar fi de natură divină. Materialiștii negând existența sa, realizează o viziune mutilată asupra omului.

Trupul este, în schimb, o realitate de evidență banală. Fiecare dintre noi ne lovim de necesitățile lui, pe care ne grăbim să le satisfacem, iar atunci când suferă, facem totul pentru a-l îngriji și a-i alina durerea. Ceea ce însă prea puțini cunosc este rolul deosebit pe care îl are, în ordinea divină a lucrurilor, necunoștința care provoacă o întrebuințare greșită a acestuia.

Legătura dintre suflet și trup este deosebit de strânsă, mergând până la o aparentă confundare. Sufletul este condiționat de hotărârile și pornirile trupului, dar, desigur, condiționarea e valabilă și în sens invers. În cunoaștere, de pildă, după cum arăta Kant, intelectul se deșteaptă prin întrebuințarea simțurilor.

Aceasta ar fi, foarte pe scurt, învățătura creștină despre trup și suflet. Acum vom pătrunde într-un domeniu puțin cercetat, dar care, în ciuda eludării sale frecvente, condiționează profund viața omului.

Este o realitate că existența oricărei vietăți, deci și a omului, începe prin naștere, se continuă prin creștere (dezvoltare) și sfârșește prin moarte și descompunere. Pare să fie o nedreptate din partea lui Dumnezeu faptul că ne-a sortit un *destin tragic*, trebuind să suportăm de-a lungul existenței noastre, vremelnice în aparență, gândul morții, ba mai mult, să ne confruntăm cu mulțimea necazurilor și greutăților întâmpinate, să suferim felurite boli pe care le dobândim poate chiar de la naștere.

Redăm un fragment din scrierile Sfântului Teofan Zăvorâtul (1815-1894): "... această pervertire [stricăciunea aparent caracteristică oricărei vietăți, de care aminteam mai sus], cu toate că o primim în germene odată cu nașterea, nu ne este firească, nu aparține firii omului, nu îi este atât de caracteristică încât fără ea omul să nu mai fie om, ci, din contră, de-abia fără ea omul devine om cu adevărat".

Răul nu are o existență în sine; el se manifestă prin absența binelui (*privatio boni*), prin "goluri de bine" ce pot fi detectate atât în oameni, cât și în orice altă creație. Dar cum pot niște absențe, niște lacune să determine catastrofe naturale, dezmembrări sociale, pervertiri individuale și altele de acest gen? Viața, în ansamblul său, înseamnă activitate (fie ea fizică ori spirituală) tinzând spre o anumită plinătate, bogăție. Lacunele de care aminteam își fac simțită paradoxala prezență prin împiedicarea realizării firești a împlinirii vieții, stricându-i omogenitatea și consecvența interioară. Răul este factorul destructiv a cea ce există, e izvorul suferinței și al neputințelor. Unde îl putem localiza? În fiecare dintre noi, în fiecare vietate, în fiecare lucru, căci odată cu căderea lui Adam însuși universul a primit germenele stricăciunii și al destrămării lente. Pentru o mai bună înțelegere, trebuie insistat asupra următorului aspect: deși răul este imanent acum oricărei creații, el nu face parte din natura firească a acesteia: în consecință, acest rău poate fi îndepărtat; și trebuie îndeplinit acest deziderat, pentru ca totul să reintre în matca originară.

Foarte mulți tineri cad în capcana falsei antinomii dintre existența unui Dumnezeu atotputernic și atotbun și prezența răului în lume. Neaprofundând doctrina Bisericii și grăbindu-se să-și formuleze propriile concepții, orice tânăr postulează și afirmă apodictic frânturi de adevăruri legate între ele cu falsuri (*realități construite*) sau *dovezi empirice* greșit înțelese.

Puțini sunt aceia care mai cred în realitatea căderii protopărinților în păcat. Lipsite de această premisă, toate inferențele nu pot avea decât concluzii false, a căror percepere ca adevărate dă naștere la doctrine și idei care, în loc să-l îndrume pe om spre adevăr, spre izbăvirea de necunoaștere, îl înșeală și-l rătăcesc.

Ameliorarea condiției umane, adică îndepărtarea răului și, deci, a suferinței din lume, nu este realizabilă urmând calea tehnicii, a progresului economic sau al asistențelor sociale. Un om nu se poate desăvârși (căci îndepărtarea deplină a răului aceasta înseamnă) prin sine sau prin alt om.

Despre omul istoric se poate spune că e "chipul lui Dumnezeu" încarcerat de păcat. Nimeni dintre noi nu are puterea de a spulbera zidul stricăciunii în lumea aceasta. Iar istoria o dovedește cu prisosință. Priviți în jur și veți vedea filantropi constituiți în asociații, grăbiți să-i ajute pe sărmani; economiști și sociologi trudind să găsească noi metode de a echilibra societatea; politicieni pregătiți să apere interesele cetățeanului; peste tot sunt oameni care urmează parcă același cod deontologic. Vai nouă tuturor! Dumnezeu e mort pentru toți acești oameni (Nietzche), iar dragostea și jertfa de sine pentru celălalt nu e altceva decât împlinirea unei plăceri subtile și egoiste (Freud)...

Suferința va exista atâta vreme cât omului îi va păsa de sine, atâta vreme cât își va dori fericirea imediată. Dar pentru cel ce s-a lepădat de sine, suferința nu mai există; și cum ar putea exista, când un astfel de om nu mai dorește nimic, când nu mai așteptă satisfacții, când vremelnicia nu mai este pentru el decât un mijloc?

Nu există dragoste acolo unde nu e Dumnezeu, căci numai El poate mijloci orice bine, numai El poate echilibra pornirea afectivă a unui om față de altul. În creștinismul autentic, dragostea pentru aproapele se împlinește prin Dumnezeu. Filantropul îi ajută pe cei săraci, dar nu din altruism, ci pentru a nu mai vedea sărăcie, mizerie, care în ochii săi par a fi stigmatul dezonorării speciei umane. Atunci, în numele solidarității și al întrajutorării, își cheltuie banii și depune efort pentru a-și vedea visul realizat. Desigur, în aparență fapta sa e lăudabilă, dar căutându-i motivația adâncă, mobilul, am renega-o. Ca să nu mai vorbim de sponsorii ocazionali care, pentru activitatea lor depusă "în slujba societății", beneficiază de o reducere a impozitelor. La fel se întâmplă și în cazul celorlalte categorii sociale sau profesionale (și nu de alta, dar viața în ziua de azi pare să fi devenit lupta pentru urcarea treptelor ierarhice ale birocrației). Nu contestăm că există excepții, cazuri particulare, în care oameni ce au păstrat dialogul cu transcendentul își ajută semenii aflați în suferință. Trăim într-o *lume pe dos*, în care anormalul este regulă, iar normalul - excepție...

Alinarea suferinței aproapelui trebuie făcută tainic, iar dincolo de oferirea ajutorului material, trebuie urmărită și îndreptarea suferindului spre Dumnezeu. Degeaba îi dăm celui necăjit milioane de lei, dacă nu-i arătăm și calea spre dobândirea eternei fericiri. Ce însemnătate au câțiva ani de îndestulare față de o veșnicie de suferință?

Născându-se cu "chipul" lui Dumnezeu, omul are șansa "asemănării", a sfințeniei; dar, atras de satisfacțiile imediate care-i ispitesc trupul și sufletul, refuză *veșnicia* pentru a se dărui *clipei*. *Refuzul* acesta este *izvorul suferinței* și doar atunci când vom reveni asupra lui, când ne vom întoarce din nou spre Dumnezeu, suferința va putea să dispară.

Radu BOGOEVICI

(STUDENT - ANUL I)

TALMUDUL

"Eu nu sunt cetățean american de religie mozaică. Eu sunt evreu. Sunt american de 63 de ani, dar sunt evreu de 4000 de ani."
Rabinul Stephen S. Weise

16. MORALA TALMUDULUI (4)

Din dorința de a prezenta cu obiectivitate morala talmudică, în numărul din Noiembrie - 1997 al *Punctelor Cardinale* am prezentat argumentele formulate de Dr. I. J. Niemirower - Șef rabinul Comunității Evreilor din București - în lucrarea *Morala Judaismului* (Buc., 1923), prin care autorul își propune *"dovedirea științifică că bazele eticii evreiești stau la înălțimea celei universale"* (s.n.) În sprijinul acestei teze, Dr. I.J. Niemirower invocă versetul 18 din capitolul XIX al *Leviticului*, căruia, fără să-l citeze, îi interpretează conținutul în următorii termeni: "Iudaismul ordonă: Iubește pe aproapele tău ca pe tine însuți și declară această poruncă, ce cuprinde pe toți oamenii, ca principiul fundamental al religiunii evreești."

Prin urmare, "el interzice orice fel de ură, invidie, răutate și prigonire, în contra ori-cărui om de orice origină ar fi, oricărei națiuni ar aparține și de orice religiune ar fi. Judaismul cere dreptate și onestitate și oprește nedreptatea, mai cu seamă orice necinste în comerț și înșelăciuni, orice nedreptățiri, orice exploatare a nevoii, a ușurinței sau a inexperienței altora, precum și camăta și orice exploatare cămătărească a puterilor altora."

Pentru a vedea în ce măsură afirmația făcută de Dr. I. J. Niemirower, că ordonanța "iubește pe aproapele tău ca pe tine însuți" îi "cuprinde pe toți oamenii", constituind "principiul fundamental al religiunii evreești", corespunde adevărului (atât pe plan teoretic, cât și în planul trăirilor și relațiilor interumane), am recurs la precizările în această problemă conținute tratatul de *Teologie Morală Ortodoxă* apărut în anul 1980 în Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, autorii fiind Mitropolit Dr. Nicolae Mladin, Prof. Diac. Dr. Orest Bucevschi, Prof. Dr. Constantin Pavel și Prof. Diac. Dr. Ioan Zăgrean.

În volumul II - *Morala specială* - autorii tratatului au inserat în capitolul "Datoriile față de aproapele" paragraful intitulat "Definiția aproapelui". Concluzia analizei întreprinse în cuprinsul acestui paragraf este edificatoare în problema înțelesului pe care-l acordă Vechiul Testament conceptului de "aproapele" și accepțiunea acordată aceluiași concept de învățătura creștină.

"Lămurirea este necesară - afirmă autorii tratatului - fiindcă înțelesul cuvântului aproapele, ca și al multor alte cuvinte, variază în decursul timpului. Altul este înțelesul în antichitatea precreștină, altul la poporul evreu în Vechiul Testament și altul în concepția creștină."

"În antichitate, noțiunea aproapelui are un cuprins limitat aproape numai la concetățeni sau la prieteni. Pentru grecul antichității, aproapele nu-i *omul* ca atare, ci numai *un anumit om*: prietenul sau concetățeanul, iar orice străin e barbarul, omul nedeplin, care nu merită considerare și cruțare. Adevărat că, îndeosebi prin reprezentanții filozofiei stoice din timpul împăraților romani, antichitatea s-a ridicat chiar până la ideea că toți oamenii sunt membri aceleiași omeniri. Dar astfel de idei întâlnite la unii din reprezentanții gândirii greco-romane n-au reușit să desființeze barierele care separau pe *grec* de *barbar* sau pe *om* de *sclav*. Omul lumii vechi era stăpânit în general de un concept îngust și rigid, care-l făcea să nu atribuie și membrilor altor popoare calitatea de *om deplin*. Adăugând la aceasta și deosebirea dintre omul liber și sclav, care, și pentru minți luminate, de talia unui Aristotel, era numai *unealtă însuflețită*, evident, noțiunea aproapelui nu putea cuprinde pe orice om, indiferent de poporul și starea căruia aparținea."

"Limitarea de către greci a sferei conceptului de *semen* aproape numai la concetățeni se explică mai ales prin inexistența în concepția lor a ideii de Dumnezeu, creator și părinte al tuturor oamenilor. Lipsiți de această idee religioasă, ei n-au avut cum să-și formeze o convingere lămurită despre identitatea de natură a tuturor oamenilor și fraternitatea lor firească."

"Acest conținut al conceptului de *semen*, limitat în general numai la concetățeni și la cei de aceeași credință religioasă, îl are noțiunea despre *aproapele* și la poporul evreu în Vechiul Testament."

"Multă discuție a provocat întrebarea: dacă aproapele, care după *Levitic* XIX, 18 trebuie iubit, este orice om sau numai membrul poporului evreu. După unii, textul din *Levitic* ar avea caracterul universalității, aproapele însemnând omul în general. Mai întemeiată însă se prezintă afirmarea celor care din analiza textului și contextului din *Levitic* ajung la concluzia că noțiunea aproapelui la poporul evreu din Vechiul Testament de fapt era limitată la concetățeni, fără a nega anumite excepții. Porunca din *Levitic* (cap. XIX) cuprinde o serie de dispoziții care normează comportarea înăuntrul comunității ebraice și în vers. 18 se spune: «Să nu fii răzbunător și să nu pizmuiești pe fii poporului tău, ci să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuți. Eu sunt Domnul», *ceea ce înseamnă că aproapele este conaționalul* (s. n.)".

"Desigur, considerând învățătura Vechiului Testament despre aceeași origine a întregului neam omenesc, despre recunoașterea chipului lui Dumnezeu în toți oamenii, care sunt deci, frați întreolaltă, despre legământul încheiat de Dumnezeu cu Noe și cu toți urmașii lui, despre unitatea primordială a limbii vorbite de oameni (*Fac.* XI, 1), atunci, teoretic, și în sens dogmatic, noțiunea aproapelui se extinde asupra tuturor oamenilor. În aplicare, însă, ea apare limitată. Căci între semințiile create de Dumnezeu, numai poporul evreu era «cel ales» pentru păstrarea revelației supranaturale și pentru pregătirea acestora în vederea mântuirii pe care avea s-o aducă Fiul întrupat al lui Dumnezeu. Popoarele dimprejur erau idolatre. Deci poporul evreu trebuia oarecum izolat de celelalte popoare, pentru a nu cădea și el în idolatrie, ceea ce explică dispoziții de acest fel, cuprinse în Vechiul Testament, precum și faptul că evreul nu socotea semen pe oricine, ci propriu-zis numai pe conațional, pe cel de aceeași credință religioasă. Dacă Dumnezeu iubește numai «poporul ales», la fel și evreul, ca membru al «poporului ales», socoate drept aproapele său, vrednic de iubit, numai pe conațional. Totuși străinul așezat în mijlocul poporului evreu beneficiază, după Vechiul Testament, de mai multe drepturi și înlesniri decât la orice alt popor din antichitate. «Străinul care s-a așezat la voi, să fie pentru voi ca și băștinașul vostru; să-l iubiți ca pe voi înșivă, căci și voi ați fost străini în pământul Egiptului» (*Lev.* XIX, 45); și «Dumnezeu iubește pe pribeag și-i dă pâine și haine» (*Deut.* X,19). «O singură lege să fie pentru voi și pentru străini» (*Num.* IX; *Lev.* XXIV, 22). Străinul are parte de repaosul sabatic și este chemat la ospețe."

"Totuși, străinul nu-i egalat în toate cu băștinașul. Camăta față de el este permisă (*Deut.* XXIII, 20); datoriile nu i se iartă în anul sabatic și nici nu-și poate agonisi țarini. Obiceiurile religioase le poate păstra, numai hula numelui Domnului (*Lev.* XXIV, 16), idolatria (*Lev.* XVII, 8) și desfrâul (*Lev.* XVIII, 26) sunt oprite pentru băștinași și pentru străinul care trăiește între ei."

"Deci aproapele propriu-zis este conaționalul evreului" (s.n).

Și ca nu cumva concluzia la care ajung autorii tratatului de *Teologie Morală Ortodoxă* să fie incriminată ca având caracter antisemit, așa cum procedează evreii de câte ori este dezvăluit exclusivismul iudaic, să reamintim precizarea făcută de Israel Shahak în lucrarea sa *Povara a trei milenii de istorie și de religie iudaică*, lucrare prezentată pe larg în seria de articole publicate în Puncte Cardinale sub titlul "O radiografie evreiască a «iudeo-nazismului»":

"În numeroase cazuri, termeni generali ca «semenul tău», «străin» și chiar «om» sunt luați într-un sens exclusivist și șovin. Celebrul verset «Să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuți» (*Leviticul* 19; 18) este înțeles de iudaismul clasic (și ortodox actual) ca poruncă de a-ți iubi aproapele tău *evreu* și nu oamenii în general."

În sistemele de morală fundamentate religios, religia, ca expresie a legăturii între om și Dumnezeu, are o influență covârșitoare nu numai în raporturile oamenilor cu Divinitatea, ci și în raporturile dintre oameni, în relațiile cu aproapele. Și deși omul este din fire o ființă morală, având putința, așa cum afirmă Sf. Apostol Pavel, să facă «din fire ale legii» (*Rom.* 2, 14), comportamentul său moral este determinat de concepția sa religioasă, de modul în care-l înțelege pe Dumnezeu. Or sub acest aspect iudaismul prezintă unele particularități care-și pun puternic amprenta pe comportamentul moral al evreilor. Fără a comite un act de impietate la adresa tradiției creștine, suntem nevoiți să recunoaștem că, în multe privințe, Dumnezeul Vechiului Testament este diferit de Dumnezeul creștin, pe care, pentru a-L feri de impuritățile existenței istorice, *Mărturisirea de credință* de la Niceea Îl definește în esențialitatea Sa transcendentă ca "Unul Dumnezeu, Tatăl Atotțiitorul, Făcătorul cerului și al pământului, văzutelor tuturor și nevăzutelor". În timp ce Dumnezeul creștin, revelându-Se, rămâne mister inefabil, despre care Sf. Augustin spune că: "Dacă L-ai înțelege, n-ar mai fi Dumnezeu", Divinitatea Vechiului Testament este adeseori redusă la atitudini și comportamente umane prin participare nemijlocită și preferențială la istoria poporului evreu. Atât prin *Făgăduința lui Avraam* ("Și voi face din tine popor mare și te voi binecuvânta și voi mări numele tău, încât vei fi binecuvântare și pentru alții. Și voi binecuvânta pe cei ce te binecuvântează, iar pe cine te blestemă îi voi blestema, și se vor binecuvânta întru tine toate neamurile pământului." - *Facerea*, 12; 2-3), cât și prin Legământul de pe Muntele Sinai ("Și voi statornici legământul meu, între mine și tine și urmașii tăi de după tine, în veacurile lor, spre veșnic legământ, ca eu să fiu Dumnezeul tău și al seminției tale de după tine" - *Facerea* 17; 7), sunt înverderate preferințele Divinității pentru poporul evreu, care este ridicat la rangul de "popor ales", cu toate consecințele care decurg din această poziție.

În viața religioasă a evreilor prescripțiile Vechiului Testament sunt completate de prescripțiile Talmudului care, în multe privințe, au preeminență față de cele biblice, fapt subliniat în repetate rânduri în textele talmudice. "Biblia se aseamănă cu apa; Mișna cu vinul; iar Ghemara cu vinul care are o aromă parfumată"; "Cel ce citește Biblia fără Mișna și Ghemara, este ca și cum n-ar avea Dumnezeu"; "Păcatele contra Talmudului sunt mai grave ca păcatele contra Bibliei". O ierarhizare care afectează și imaginea Divinității!

"Cum este omul, așa este și Dumnezeul său", spune Goethe. În Talmud se întâlnește o imagine a lui Dumnezeu care, față de reprezentarea pe care o au creștinii față de Ființa Supremă, apare ca o adevărată blasfamie. Dumnezeul talmudic studiază trei ceasuri pe zi legea iudaică, urlă în fiecare noapte ca un leu, exprimându-și căința de a fi îngăduit distrugerea Templului din Ierusalim, dezleagă ploile când i se cere de un rabin, se supune opiniilor rabinice, se căiește pentru că a creat păcatul, dacă a făcut un jurământ pripit și-l retrage, i-a tăiat părul și barba regelui asirian Sanherib, i-a împletit părul Evei, se roagă pentru sine însuși, cu care prilej își pune fruntarul și mantia rituală, i-a ținut prepuțul lui Avraam când acesta a fost circumscris etc. etc. etc.

Toate acestea contribuie la antropomorfizarea chipului Divinității și își vor găsi corespondentul ideativ în planul preceptelor morale. O morală pentru care raiul este aici pe pământ, un rai rezervat în exclusivitate "poporului ales".

(va urma)

Gabriel CONSTANTINESCU

LA VIEILLE TAUPE

Organe de critique et d'orientation postmessianique

Israël Shahak

Histoire juive - Religion juive
Le poids de trois millénaires

ISRAEL SHAHAK

POVARA A TREI MILENII DE ISTORIE ŞI DE RELIGIE IUDAICĂ

O RADIOGRAFIE EVREIASCĂ A "IUDEO–NAZISMULUI"

Prezentarea cărţii *Povara a trei milenii de istorie şi religie iudaică* a lui Israel Shahak

- URMARE DIN NUMĂRUL TRECUT -

Continuăm prezentarea cărţii lui Israel Shahak (ed. engl. 1994; ed. fr. 1996), bazându-ne pe ediţia românească scoasă de d-l G. Pişcoci-Dănescu (FRONDE, Alba Iulia-Paris, 1997; trad. Domnica Ciuc), editorul care ne oferă, mai nou, şi făgăduita ediţie românească a cărţii lui Roger Garaudy despre *Miturile fondatoare ale politicii israeliene* (asupra căreia vom reveni într-un număr viitor).

Reamintim că Israel Shahak este un evreu polonez trecut prin mai multe lagăre naziste şi stabilit în Palestina (viitorul stat Israel) din 1945. Exasperat de fundamentalismul politico-religios al evreilor israelieni (dar şi de complicitatea celor din diaspora), el avea să pornească o luptă susţinută împotriva a ceea ce numeşte "iudeo-nazismul" (termen lansat, se pare, de către răposatul Yehoshua Leibovitch – v. ed. rom., p. 11).

În numărul din noiembrie 1997 am prezentat preliminariile cărţii (*motto*-ul lui Noam Chomsky, prefaţa lui Edward W. Said şi cuvântul înainte al lui Gore Vidal – un evreu, un islamist şi un creştin), precum şi primul capitol, "Visul unei societăţi închise" (pp. 23-42 din ed. rom.). În numărul din decembrie 1997 am prezentat capitolul al doilea, "Prejudecăţi şi falsificări de sens" (pp. 43-72 din ed. rom.). În numărul de faţă prezentăm, în aceeaşi manieră *descriptivă*, capitolul al treilea, "Ortodoxie şi interpretare" (pp. 73-102 din ed. rom.).

***Răspândirea* şi *înţelegerea* mesajului lansat de profesorul Shahak, precum şi *detabuizarea* acestei problematici complexe, ni se par de o importanţă fundamentală atât pentru evrei, cât şi pentru neevrei, mai exact pentru orice om care participă, onest şi responsabil, la "aventura" istorico-politică şi moral-spirituală a *umanităţii* contemporane.**

(Ilustraţia – care a însoţit prezentarea noastră şi în numerele anterioare – este împrumutată din vol. Emmanuel Ratier, *Les Guerriers d'Israël. Enquête sur les milices sionistes*, Facta, 1996).

III. Cel de-al treilea capitol al cărţii lui Israel Shahak "este consacrat unei prezentări mai amănunţite a structurii teologico-juridice a iudaismului clasic" (autorul specificând că înţelege prin "iudaism clasic" perioada ce se întinde, cu aproximaţie, între anul 800 şi secolul al XIX-lea, perioadă care, în opinia sa, "coincide în mare cu evul mediu iudaic, pentru că majoritatea comunităţilor evreieşti au continuat să trăiască în condiţii medievale până în vremea Revoluţiei franceze..." – v. p. 73, mai ales nota). Sunt puse la îndoială, din capul locului, "numeroasele idei false" cu privire la statutul religios al iudaismului, printre care şi "formulele la modă" (adoptate totuşi de mulţi istorici ai religiilor, printre care şi Mircea Eliade) de genul "tradiţia iudeo-creştină" sau "valorile comune ale religiilor monoteiste".

Israel Shahak insistă asupra faptului că este fals să se atribuie religiei iudaice un caracter "întotdeauna monoteist". Deşi invocă în sprijinul afirmaţiei sale însuşi Vechiul Testament (ca, de pildă, *Ieşirea* 15, 11 sau 20, 3-6), el are în vedere nu atât iudaismul biblic, cât cel "clasic" (în sensul lămurit mai sus). "Dezagregarea monoteismului începe din secolele al XII-lea şi al XIII-lea, odată cu dezvoltarea misticii iudaice (*Kabbala*)[...] Împotriva acestui misticism şi a influenţei sale, mai mult decât împotriva oricăror altor influenţe, a trebuit să se angajeze în luptă *Haskalah* (mişcarea Luminilor evreieşti), născută din criza iudaismului clasic; şi totuşi, în ortodoxia evreiască actuală, mai ales printre rabini, Cabala şi-a păstrat supremaţia" (p. 74).

Considerând că fără cunoaşterea acestor elemente cabalistice nu se poate ajunge la o înţelegere adecvată a sensului luat de iudaismul modern, autorul face o scurtă expunere a ideilor de bază ale acestei stranii doctrine de tip iniţiatic (v. mai ales pp. 75-76), din care cităm: "Conform Cabalei, universul este dominat nu doar de un singur zeu, ci de *mai multe entităţi divine*, care se deosebesc prin caracterul şi influenţa lor şi care constituie *emanaţiile unei Cauze Prime* indistincte şi îndepărtate [...] Din Cauza Primă s-au născut (în termeni teologici, «au emanat») mai întâi *un zeu mascul*, numit «Înţelepciunea» sau «Tatăl», apoi *o divinitate feminină*, «Cunoaşterea» sau «Mama». Din unirea acestora au rezultat două tinere divinităţi, desemnate de asemenea prin mai multe nume: *Fiul* («Mica Figură» sau «Sfântul Preafericit») şi *Fiica* («Doamna» sau «Matronit» – din latinescul *matrona*, «Shekinah»[1], «Regina») ş.a.m.d.). Aceşti doi tineri zei trebuie să se unească la rândul lor, dar faptul este împiedicat de maşinaţiile *Satanei*, care este, în acest sistem, un personaj foarte important şi independent. Cauza Primă purcede la Crearea lumii pentru a le permite să se unească, dar din pricina Căderii, cei doi se află mai despărţiţi ca niciodată, până când Satana reuşeşte să se apropie de Fiica divină şi chiar să abuzeze de ea (în aparenţă sau în realitate – opiniile diferă în acest punct). Atunci a fost creat *poporul evreu*, cu scopul de a repara ruptura provocată de Adam şi Eva, ceea ce s-a şi realizat, numai pentru o clipă, pe Muntele Sinai, unde *Fiul divin, încarnat în Moise, s-a împreunat cu zeiţa Shekinah*. Din nefericire, cultul Viţelului de Aur a provocat o nouă dezbinare între tinerele zeităţi; totuşi, căinţa poporului evreu aduce o oarecare armonie. Astfel, cabaliştii asociază fiecare episod al istoriei biblice cu o unire sau cu o separare a tinerei perechi divine [...] Datoria evreilor credincioşi este să restabilească, prin rugăciunile şi actele lor religioase, *unitatea perfectă, sub forma unirii sexuale*, între divinitatea masculină şi divinitatea feminină" (subl. n.)[2]. De altfel, înaintea multor acte rituale, evreul iniţiat rosteşte formula cabalistică: "Pentru fericita unire în ebr. *yihud*, «unire în intimitate», raport matrimonial, a Sfântului Preafericit cu Shekinah..."

Concluzia lui Israel Shahak este categorică: "... se poate spune orice despre acest sistem cabalistic, dar nu că ar fi monoteist; numai dacă nu cumva am fi gata să acceptăm ca monoteiste şi hinduismul, religia greco-romană sau cea a vechiului Egipt" (p. 78).

Pe de altă parte, "uşurinţa cu care a fost adoptat acest sistem spune multe despre natura reală a iudaismului clasic: credinţa şi convingerile (excepţie făcând articolele de credinţă naţionalistă) joacă aici un rol extrem de redus; ceea ce contează este actul ritual în sine[3] [...] Acelaşi lucru se poate spune despre formulele sacre ale iudaismului: important este să fie pronunţate fără a schimba ceva; sensul lor este secundar. Formula cea mai sfântă este, fără îndoială, «Ascultă, Israele, Domnul este Dumnezeul nostru, Domnul este unul» şi orice evreu pios trebuie s-o recite de mai multe ori pe zi; în perioada actuală, ea poate avea două semnificaţii contrare: fie că Dumnezeu este efectiv *unic*, fie că a fost atins un anumit stadiu în *unirea* celor două divinităţi, masculină şi feminină, sau că, în orice caz, realizarea acestei *unităţi* este favorizată de recitarea fără greşeală a formulei" (pp. 78-79). În general, ne avertizează profesorul Shahak, sensul iudaismului scapă observatorului din afară, mai ales atunci când nu are acces la limba ebraică.

O foarte răspândită "idee falsă" despre iudaism ar fi aceea că este o "religie biblică" şi că Vechiul Testament ar deţine în iudaism acelaşi loc central şi aceeaşi autoritate prescriptivă pe care o are întreaga Biblie pentru diferitele confesiuni creştine. În realitate, "interpretările" textelor diferă substanţial, fiind fixate prin tradiţia talmudică, "litera" lor rămânând cu totul neînsemnată. Nu Biblia (cuvântul revelaţiei divine) reprezintă adevărata autoritate, ci Talmudul (cuvântul exegezei rabinice). Biblia este faţă de Talmud precum apa faţă de vin. Autorul oferă mai multe exemple, dintre care îl cităm pe cel referitor la atitudinea sau comportamentul faţă de "aproapele": "În numeroase cazuri, termeni generali ca «semenul tău», «străin» şi chiar «om» sunt luaţi într-un sens exclusivist şi şovin. Celebrul verset «Să iubeşti pe aproapele [*re'akha*] tău ca pe tine însuţi» (*Leviticul* 19, 18) este înţeles de iudaismul clasic (şi ortodox actual) ca porunca de a-ţi iubi *aproapele tău evreu*, iar nu oamenii în general. La fel, versetul «Asupra vieţii aproapelui tău să nu te ridici» (*ibid.* 16) este interpretat în sensul că nu trebuie să stai cu braţele încrucişate atunci când viaţa («sângele») unui semen *evreu* este în pericol; dar, aşa cum vom vedea în cap. 5, este interzis să salvezi viaţa unui «gentil», pentru că «acela nu este aproapele tău». Generoasa poruncă de a lăsa spice din lan şi struguri din vie săracului şi străinului (*ibid.* 9-10) nu se mai aplică, în «interpretare», decât *evreilor* săraci sau străinilor *convertiţi* la iudaism. Tabuurile privitoare la cadavre încep cu versetul: «Iată legea: de va muri un om într-o casă, tot cel ce va intra în casa aceea şi câte sunt în casă vor fi necurate şapte zile» (*Numerii* 19, 14). Dar cuvântul «om» (*adam*) este luat în sensul de evreu [...]

Prezentare de
Adolf VASILESCU

(continuare în pag. 15)

[1] *Shekinah* desemna iniţial "gloria" sau "slava" lui Dumnezeu (*Yahveh*); Kabbala a prefăcut-o într-o entitate divină autonomă, mijlocitoare între lumea divină şi făptura creată. Unii au apropiat-o riscant de noţiunea creştină a *Sophiei* divine (mai ales în înţelesul controversat pe care i l-a atribuit acesteia din urmă speculaţia gnostică, iar mai târziu cea bulgakoviană).

[2] Acest expozeu, fără să fie incorect, este extrem de simplificat. Pentru o prezentare ceva mai amănunţită, dar lesne accesibilă, a se vedea Roland Goetschel, *Kabbala*, Ed. de Vest, Timişoara, 1992. Fundamentale rămân, dincolo de textele clasice (în frunte cu faimosul *Zohar*), studiile lui Gershom Scholem (*Les grands courants de la mystique juive* – Paris, 1950; *La Kabbale et sa symbolique* – Paris, 1973; *Kabbalah* – Ierusalim, 1974, în engl.; *Le nom et les symboles de Dieu dans la mystique juive* – Paris, 1983 etc.). Trebuie menţionat că, în vremea Renaşterii, s-a constituit şi o Kabbală creştină, în prelungirea vechilor curente de natură gnostică.

[3] Este evocat, bunăoară, ritul spălării mâinilor (v. nota 38): "... fiecare mână trebuie spălată separat, cu apă vărsată dintr-un ulcior (nu mai mic decât mărimea prescrisă) ţinut în cealaltă mână. Dacă mâinile sunt murdare de-a binelea, este evident imposibil să le speli în acest fel, dar este tot atât de evident că astfel de consideraţii pragmatice nu au nimic de-a face aici. Iudaismul clasic prescrie un mare număr de ritualuri amănunţite de acest gen, cărora Cabala le acordă o profundă semnificaţie. Numeroase reguli dictează, spre exemplu, conduita de urmat atunci când se merge la closet. Pe de altă parte, dacă cineva îşi face nevoile în aer liber, nu trebuie în nici un caz să se aşeze pe direcţia nord-sud, nordul fiind asociat cu Satana".

În peisajul încă foarte sărac al presei creștine românești, o publicație promițătoare – și realizată cu destul profesionalism – a apărut luna aceasta la Iași: **BISERICA ȘI PROBLEMELE VREMII. PERIODIC DE GÂNDIRE CREȘTINĂ**. Cele 40 de pagini ale primului număr oferă texte variate și de bună calitate, însoțite de o rafinată ilustrație fotografică (Petru Aron) și fără aerul vetust al majorității publicațiilor de acest gen. "Gruparea" revistei este alcătuită din tineri cu felurite competențe (de la Teologie la Economie), reuniți sub semnul ideii creștine: **Silviu Alupei** (cel mai prolific dintre semnatarii acestui prim număr, cândva și colaborator al *Punctelor cardinale*), **Cătălin Chirilă**, **Constantin Cucoș** (specialist reputat în Științele Educației), **F. M. Florescu** (redactor-șef) și **Mircea Platon** (cel mai tânăr dintre membrii redacției). În aceste condiții, este limpede că publicul vizat cu precădere este tineretul universitar, atât din învățământul bisericesc, cât și din învățământul laic. Dincolo de afirmarea valorilor creștine, interesul publicației stă în efortul de a răspunde provocărilor actualității și de a învia în lumina ei un trecut adeseori ignorat cu suficiență.

Spicuim din sumar: "Statul vidului" (aluzie la sintagma celebră *L' ére du vide*; este vorba de statul "chtonic" al erei moderne, "un **Stat al vidului**, o lume împietrită în necredință" – p. 4) de Mircea Platon; "Clonarea – o practică neo-alchimică" (p. 5) și "«Doctrina» socială a Ortodoxiei" (p. 6) de Silviu Alupei; "Spiritul bolnav al muzicii moderne" (p. 7) de Răzvan Porumb; "Un cuvânt ortodox împotriva avortului" (pp. 8-9) de Alex. Webster; "Problema educației religioase" (pp. 10-11) de Constantin Cucoș (unul dintre cele mai pertinente texte pe această temă apărute până în prezent la noi); "Holocaustul culturii creștine" (pp. 12-13, grupaj realizat de Silviu Alupei); "Strategii sectare de piață" (p. 14) de Cătălin Chirilă; "Criza și declinul învățământului teologic românesc" (p. 15, semnat Teofil Avrâncioaiei), articol urmat de reproducerea unui încă foarte actual "Memoriu" al profesorilor teologi din 1939, privitor la reorganizarea învățământului teologic universitar (text prezentat de tânărul teolog F. M. Florescu, pp. 16-17); introducerea și primele două scrisori ale părintelui-martir Pavel Florenski din *Stâlpul și temelia Adevărului* (unul dintre monumentele teologiei ortodoxe a secolului XX), în traducerea regretaților preoți Dimitrie Popescu și Iulian Friptu, revăzută de Ovidiu Ciobotaru și Florin Florescu (pp. 18-24); texte inedite de Ernest Bernea (p. 30); "Imperativul reabilitării gândirii creștine" (pp. 34-35) de același Silviu Alupei. Numărul cuprinde și utile recenzii de cărți din sfera culturii creștine, precum și un rezumat în limba engleză (trad. Olivia Stoica) al principalelor articole (pp. 38-39).

Dorim revistei *Biserica și problemele vremii* o viață cât mai lungă și un impact cât mai serios asupra tinerelor generații românești, pe care veacul le ispitește spre "vidul" unei existențe despiritualizate...

(Este iminentă și apariția numărului 3 al revistei *Scara* – o altă publicație creștină remarcabilă a tinerei generații, despre care am mai scris în cadrul acestei rubrici; am mai menționa, din aceeași sferă publicistică, mica revistă *Cuvântul studențesc* – cu o mai puternică tentă naționalistă – scoasă, la sfârșitul anului trecut, sub egida Asociației "Constantin Stoicănescu" din Timișoara, prin zelul tinerilor Radu Bogoevici, Cătălin Dumitrean, Ovidiu Nănuți și Adrian Sandu, cărora le transmitem aceleași gânduri frățești).

Moștenirea cultural-duhovnicească rămasă de la Cuviosul **PAISIE VELICIKOVSKI** și de la sârguincioșii săi ucenici continuă să fie redată actualității ortodoxe românești. Dimensiunile renașterii filocalice și isihaste din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea și primul pătrar al secolului următor ne apar astfel din ce în ce mai limpezi, dincolo de adeseori gratuitele noastre "orgolii provinciale"...

La Editura "Anastasia", în noua colecție "Trepte" (coordonată de Prof. Dr. Acad. **Virgil Cândea**), a apărut spre sfârșitul anului trecut, *Cuvinte despre ascultare, publicate de ucenicii Cuviosului Paisie Starețul de la Mânăstirea Neamțu în anul 1817, date acum pe slovă nouă și grai îndreptat de Virgil Cândea*. "Cuvintele despre ascultare fac parte din antologiile tematice publicate de ucenicii Cuviosului Paisie după săvârșirea Părintelui lor duhovnicesc, folosind scrieri alcătuite și tălmăcite la mânăstirea Neamț în timpul vieții acestuia. Alegerea temei și tipărirea cărții se înțeleg ușor prin însăși viața și opera marelui stareț. După chiar mărturisirea lui, dorința arzătoare, încă din tinerețe, i-a fost aceea de a găsi «într-un loc pustiu și liniștit un povățuitor iscusit», căruia să i se supună în ascultare și de care să fie apoi primit în monahism, rămânând cu el până la moarte [...] Acest manual adresat monahilor începători este, firește, de folos oricui citește scrierile patristice nu din simplă curiozitate intelectuală sau datorie didactică, ci pentru a afla în ele soluții de trăire și împlinire spirituală. Și, deopotrivă, pentru a deprinde arta și asceza tăierii voinței proprii – pe care Părinții o socoteau mai mare decât postul, neagonisirea sau dragostea de aproapele – prin ascultarea față de duhovnic, față de Părinți, dascăli și prietenii cei adevărați. Ascultare, deci contact cu Tradiția vie a învățăturii, chiar în absența învățătorilor, prin asimilarea cugetării lor până la a-ți putea răspunde, oricând e nevoie, la întrebarea: «Ce m-ar fi sfătuit să fac Părintele sau învățătorii mei în împrejurarea de față?». Sunt în această carte învățături trase din experiența unui mileniu și jumătate din tradiția Răsăritului creștin, de la Sfântul Vasile cel Mare din veacul al IV-lea, până în anii Reînnoirii isihaste. Adăugarea la textele filocalice – care alcătuiesc prima parte – a *Vieții Preacuviosului Paisie* scrisă de Grigore Dascălul, precum și ale celor patru scrisori ale acestuia adresate ucenicilor săi, respectă întru totul tematica – ascultarea –, ilustrată prin însăși biografia marelui stareț și nelipsită din miezul învățăturilor lui" (extrase din postfața d-lui Cândea, cel mai bun cunoscător actual al literaturii paisiene).

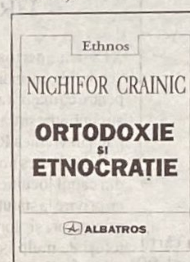
Dincolo de interesul teologic și duhovnicesc, ediția are și o înaltă ținută filologică: "Într-o vreme în care zestrea literară patristică păstrată în vechile tălmăciri de la noi este din nou răspândită prin tipărituri uneori neîngrijite sau de neînțeles, cu scopuri mai degrabă comerciale decât duhovnicești, am crezut potrivit să folosim și în noua ediție a *Cuvintelor despre ascultare* normele din *Cele mai frumoase rugăciuni ale Ortodoxiei* [Editura "Anastasia", 1996 – veche traducere românească a unei părți din *Apanthisma* Cuviosului Nicodim Aghioritul], procedând, așadar, nu numai la o simplă transliterare și diortosire a versiunii anterioare ci la o refacere a ei după criteriile obișnuite azi [v. postfața la *Cele mai frumoase rugăciuni*..., ed. cit., pp. 277-280]. Am avut alături textele originale, majoritatea grecești, în edițiile folosite de traducătorii nemțeni [...], dar și în ediții critice recente [...] Pentru scrisorile Cuviosului Paisie am folosit originalele slavone de la Arhiva Națională a Republicii Moldova din Chișinău [...] În textul singurului original românesc din carte, *Viața Preacuviosului Paisie* de Grigore Dascălul, am intervenit numai prin înlăturarea particularităților fonetice arhaice și actualizarea punctuației" (*ibidem*; parantezele drepte ne aparțin).

CUVINTE DESPRE ASCULTARE
ADUNATE DE UCENICII PREACUVIOSULUI
PĂRINTELUI NOSTRU PAISIE
VELICIKOVSKI
STAREȚUL SFINTEI
MĂNĂSTIRI NEAMȚU

Ediția se recomandă și printr-o deosebită ținută grafică, asigurată de d-na **Doina Dumitrescu**, care a folosit gravuri de la Mânăstirea Neamțului contemporane cu mișcarea paisiană.

După un lung șir de ediții superficiale și chiar mistificatoare (cum a fost cea ieșeană din *Puncte cardinale în haos*), **NICHIFOR CRAINIC** (1889-1972), una dintre cele mai nedreptățite personalități interbelice în ultima jumătate de veac, are parte, în sfârșit, de două reeditări profesionale: una din opera sa literară, la Editura "Eminescu" (seria "Poeți români contemporani), alta din opera sa eseistică, la Editura "Albatros" (texte publicate inițial – în cea mai mare parte – în revista *Gândirea*).

Ne vom referi, în acest număr, doar la cartea apărută la "Albatros" (col. "Ethnos"), lăsând prezentarea merituoasei ediții de poezii - *Țara de peste veac* - realizată de d-na **Ioana Cracă** (superioară din toate punctele de vedere celei de acum câțiva ani a d-lui Nedic Lemnaru) pentru momentul în care ea se va întregi cu volumul al doilea (deocamdată fiind vorba doar de antumele de până în 1944).

Ortodoxie și Etnocrație apăruse inițial în 1938, cuprinzând: "Copilărie și sfințenie" (textul de cel mai mare interes teologic al culegerii) , "Omul eroic", "Ortodoxie", "Ortodoxie și clasicism" (text pe care-l republicasem și noi în *Puncte cardinale*, oct.- dec. 1993), "Iisus" (I. "Naștere și cunoaștere"; II. "Învierea"; III. "Iisus printre noi"), "Mistificarea Românismului" și "Spiritualitate și Românism" (piese din polemica răsunătoare cu C. Rădulescu-Motru), "Nicolae Paulescu, fundatorul naționalismului creștin" (probabil cel mai pertinent text dedicat până astăzi dimensiunii național-creștine a operei paulesciene), "Naționalismul sub aspect creștin", "Spiritul autohton", "Cultul moșiei strămoșești", "Reintegrarea muncitorimii în națiune", "Naționalismul și cooperația", "La Marea cea Mare", "Amintirea jertfelor" (I. "Intrarea triumfală în istorie"; II. "Moartea lor e viața noastră"), "Catolicismul și Fascismul" și anexa "Programul Statului Etnocratic" (unul dintre cele mai importante documente de epocă pentru definirea unei doctrine național-creștine în duh ortodox: "Dând la lumină Programul Statului Etnocratic, o fac cu sentimentul de a sluji o dată mai mult la limpezirea și cristalizarea unei mentalități unitare a naționalismului și la delimitarea lui față de încercările calculate de a-l falsifica", două probleme cu care naționalismul românesc se confruntă și astăzi). Noii editori au urmat textul primei ediții, eliminând tacit inexactitățile strecurate în aceasta, adaptând ortografia, dar păstrând "stilul și particularitățile limbajului autorului". Îngrijitorul ediției – d-l **Constantin Schifirneț** – a adăugat un amplu studiu introductiv ("O concepție teologică despre etnic și națiune" – pp. V-XXXII), cumpănit din toate punctele de vedere (rupând astfel atât tradiția prezentărilor encomiastice, cât și pe aceea a "execuțiilor" ideologice), o sumară notă asupra ediției (p. XXXIII) și un corp de note finale (pp. 273-286) referitoare nu atât la conținutul propriu-zis al textelor, cât la diferitele nume de persoane pomenite de autor.

Dincolo de limbajul pe alocuri perimat (cu toate că ne aflăm în fața unui remarcabil stilist, apreciat în termeni superlativi de Tudor Vianu însuși), de fascinația cam naivă față de figura lui Mussolini (abuziv "încreștinată" și retoric absolutizată: "Benito Mussolini este, fără îndoială, exemplarul uman al epocii noastre. Niciodată, poate, în istorie, nu s-a unit o minte mai genială cu o inimă mai generoasă în aceeași voință eroică"!) sau față de "ideea corporatistă" și de "pariul" pe anumite realități sociale astăzi dispărute (satul tradițional, ordinea monarhică etc.), eseurile lui Crainic rămân încă valorificabile în actualitate, mai ales prin dimensiunea lor spirituală. Mentorul gândirist este, înainte de toate, un redutabil formulator și păzitor al *principiilor*, valabile dincolo de cutare amănunt omis sau supralicitat. Puțini s-au priceput să definească la fel de limpede raportul dintre secular și spiritual, dintre "natură" și "revelație", dintre "universal" și "etnic" etc., cu remarcabile delimitări și precizări terminologice (neam/popor, democrație/demofilie ș. a.), întotdeauna pe linia Ortodoxiei, dar și cu simțul acut al provocărilor veacului (cărora le-a răspuns adeseori cu uneltele unui mare polemist). Sub condeiul lui Crainic, Tradiția învie și ajunge să ne spună uneori mult mai multe despre noi înșine decât întreaga inflație de "teorii" și "ideologii" ale modernității iconoclaste. Un Dumitru Stăniloae sau un Lucian Blaga aveau dreptate să vadă în el artizanul unei noi direcții în ☞

(urmare din pag. 13)

O RADIOGRAFIE EVREIASCĂ A "IUDEO–NAZISMULUI"

Conform acestei interpretări, evreii credincioşi dovedesc o veneraţie amestecată cu teroare magică faţă de rămăşiţele pământeşti ale semenilor *lor* şi faţă de cimitirele *evreieşti*, dar nu au nici un respect faţă de cadavrele şi cimitirele neevreilor. Aşa se face că sute de cimitire musulmane au fost distruse în Israel (cum a fost cazul cu eliberarea terenului pentru ridicarea Hotelului «Hilton» din Tel-Aviv); dar ce mai strigăte de protest în faţa stricăciunilor suferite, sub dominaţia iordaniană, de cimitirul evreiesc de pe Muntele Măslinilor!" (pp. 82-83).

Capitolul continuă cu o scurtă prezentare a Talmudului (peste care trecem aici, deoarece cititorii noştri au putut urmări, în ultimul an, larga prezentare a acestuia făcută de d-l Gabriel Constantinescu[4]). Înţelegând la modul vulgar formula *Credo quia absurdum est*, profesorul Shahak face următoarea observaţie (pentru a sugera formalismul rigid şi chiţibuşar până la ridicol al prevederilor din Talmud): "Tertullian, unul dintre primii Părinţi ai Bisericii, a scris: «Cred tocmai pentru că este absurd». Înlocuind cuvântul «[eu] cred» cu «[eu] practic», obţinem formula de bază a celor mai multe reguli talmudice" (p. 87).

O problemă deosebită apare prin modificarea contextului general (social, geografic, tehnic etc.) cu care Talmudul trebuie să se confrunte de-a lungul veacurilor; de aici, diferitele "metode de adaptare" – numite şi "dispense" – la care rabinii au fost obligaţi şi care poartă adeseori aceeaşi notă de ridicol sau absurd (fatală oricărei Tradiţii căzute în "tradiţionalism"). "În cazul Talmudului – spre deosebire de [modul în care evreii se raportează la] Biblie – sensul *literal* al textului este obligatoriu [...] Or, în perioada iudaismului clasic, numeroase legi talmudice au devenit intolerabile pentru clasele conducătoare ale societăţii evreieşti – rabinii şi cei foarte bogaţi. În interesul acestora[5], a fost elaborată o metodă de înşelătorie sistematică, menită să conserve textul legii, încălcându-i totuşi spiritul şi intenţia. Este vorba de acel ipocrit sistem de «dispense» (*heterim*) care, după părerea mea, reprezintă principala cauză a degradării iudaismului în epoca sa clasică (a doua cauză fiind mistica iudaică...)" (p. 90).

Dintre exemplele oferite de autor (împrumutul cu dobândă către evrei, regimul pământurilor evreieşti în "anul sabatic", mulsul vacilor în ziua de sabat etc.), îl reţinem aici pe cel privitor la "goi-ul de sabat". Anumite lucruri interzise evreilor în zilele de sâmbătă sunt totuşi făcute cu ajutorul unor neevrei tocmiţi în acest scop; mai ales în condiţiile complexe ale vieţii moderne, aceşti *şabăs-goim* devin indispensabili, pentru că, spre exemplu, în statul evreu, "numeroase servicii publice, cum ar fi apa, gazul şi electricitatea, sunt atinse de interdicţie": funcţionalitatea vieţii moderne nu se poate împăca prea uşor cu sistemul complicat al "interdicţiilor" tradiţionale. "Dar, exceptând dispensele speciale, un obstacol major împiedică totuşi folosirea neevreilor la rezolvarea treburilor de sâmbătă. Evreii ar însemna să contravină regulilor Talmudului dacă ar cere *direct* unui «gentil» să efectueze în ziua sabatului orice lucrare interzisă evreilor înşişi" (v. p 96 şi urm.). Pentru a depăşi acest obstacol, există două metode instituite de rabini: metoda "aluzivă" ("derivat al logicii cazuistice, conform căreia o cerere în mod normal vinovată încetează să mai fie astfel dacă este formulată într-o manieră disimulată"[6]) şi metoda "includerii implicite" (*havla'ah*), folosită "atunci când trebuie făcută sâmbăta o muncă ce nu are caracter ocazional, nici nu reprezintă un serviciu personal (la care să se poată «face aluzie», dacă se simte nevoia), ci o activitate regulată sau de rutină". Astfel, "goi-ul de sâmbăta" este angajat pentru toată săptămâna sau pentru tot anul, fără nici o menţiune contractuală asupra sabatului, deşi este vorba strict de treburile din acea zi. În vechime, acest neevreu tocmit avea mai ales însărcinarea să stingă lumânările şi să măture sinagoga după rugăciunea din ajunul sabatului; astăzi, în Israel, el asigură, bunăoară, distribuirea apei sau supravegherea rezervoarelor. "Acelaşi raţionament este aplicat şi în cazul unor evrei, dar în alt scop. Evreilor le este interzis să primească orice formă de plată pentru o muncă făcută sâmbăta, chiar dacă acea muncă este permisă prin vreo dispensă. Aici, exemplul principal îl constituie profesiunile sacre: rabinul sau doctorul talmudist care predică sau îi învaţă pe alţii în ziua sabatului, cantorul care nu cântă decât în această zi sau la alte sărbători religioase aflate sub aceeaşi interdicţie, paracliserul etc. În timpurile talmudice – dar, în anumite ţări, şi câteva secole după aceea – aceste funcţii nu erau retribuite. Când au devenit însă profesiuni salariate, s-a recurs la o dispensă de «includere implicită» şi au început să fie angajate aceste persoane «cu luna» sau «cu anul». Cazul rabinilor şi al literaţilor talmudici este deosebit de complicat, din pricina faptului că Talmudul îi opreşte să primească orice fel de plată pentru că au predicat, predat sau studiat subiecte talmudice – şi aceasta chiar şi în timpul săptămânii. În ce îi priveşte, o dispensă suplimentară stipulează că salariul lor nu este un adevărat salariu, ci o «compensaţie pentru lenevie [inactivitate]» (*dmey batalah*). Rezultatul acestor două ficţiuni: o plată care în realitate corespunde unei *munci* efectuate în principal – dacă nu cumva exclusiv – în zilele de *sabat* se metamorfozează într-o plată compensatorie pentru că primitorul a rămas, chipurile, *fără muncă* în *restul săptămânii*" (pp. 98-99).

Concluziile autorului sunt iarăşi necruţătoare: sistemul dispenselor este o formă de *înşelătorie*, în primul rând a unui Dumnezeu faţă de care rabinii se simt infinit mai subtili[7]. Aceasta reprezintă expresia unei lung proces de degenerescenţă moral-religioasă, cu nefaste consecinţe social-politice, credinţa fiind redusă, în ultimă instanţă, "la o colecţie tribală de ritualuri găunoase şi de superstiţii magice" (p. 99). Totul stă sub semnul spiritului *profitor*, pe care ipocrizia îl împinge până la abjecţie. "În legătură cu aceasta trebuie să spun, în ciuda opoziţiei mele faţă de marxism, atât ca filosofie cât şi ca teorie socială, că Marx a avut perfectă dreptate, în cele două articole ale sale asupra «problemei evreieşti», să considere *căutarea profitului* drept trăsătura dominantă a iudaismului..." (p. 102). Israel *dixit*.

(va urma)

[4] A se vedea, şi în numărul de faţă, p. 12. Israel Shahak ţine să precizeze că în discuţie este Talmudul babilonian, "restul literaturii talmudice (inclusiv Talmudul numit palestinian sau de la Ierusalim) neavând decât o autoritate complementară" (p. 85).

[5] "Este simptomatic – scrie ceva mai jos autorul – că nici o dispensă nu a fost enunţată în interesul special al evreilor săraci. De pildă, când mulţi evrei crăpau de foame, dar fără ca viaţa lor să fie cu adevărat în pericol, niciodată rabinii lor (care n-au cunoscut decât rareori ei înşişi acest gen de privaţiuni) nu i-au autorizat nu le-au dat «dispensă» să mănânce nici cel mai neînsemnat fel de hrană interzisă, ştiut fiind că alimentele *cuşer* sunt în general mai costisitoare" (p. 100).

[6] Exemplu: "Un unchi de-al meu, aflat la Varşovia înainte de 1939, la o metodă mai subtilă în privinţa servitoarei sale neevreice, pe nume Marysia. Trezindu-se din siesta de sâmbătă, el zicea mai întâi cu voce înceată: «Ce bine ar fi dacă...», apoi, începând să strige, «...Marysia ne-ar aduce o ceaşcă de ceai!»" (v. nota 47).

[7] "Nu s-ar putea concepe un mai mare contrast decât acela dintre Dumnezeul Bibliei (în special al marilor profeţi) şi acest Dumnezeu al iudaismului clasic", care seamănă mai degrabă cu "anticul Jupiter al roamanilor, şi el îmbrobodit într-una de adoratorii săi" (p. 99).

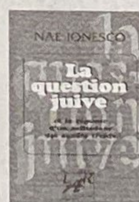
teologia şi gândirea creştină românească, prin primenirea Tradiţiei şi prin deschiderea problematicii teologiei spre interesul mai larg al publicului intelectual. Deşi redactate cenuşiu, concluziile studiului introductiv al d-lui Schifimeţ rămân juste şi trimit spre esenţial: "Nichifor Crainic a exprimat în scrisul şi în activitatea lui curentul naţionalist în cultura română, oferindu-i noi conţinuturi. Contribuţia sa la dezvoltarea acestei direcţii, în pofida unor excese de limbaj şi a unor limite de concepţie, rămâne una fundamentală. Orice abordare a naţionalismului românesc trebuie să cuprindă obligatoriu studiul operei lui Crainic. Investigarea dimensiunii religioase a naţiunii, examinarea Ortodoxiei ca o componentă definitorie a etnicului românesc ilustrează aportul său la cunoşterea specificului naţional [...] Din opera lui se degajă o concepţie originală despre tradiţie, concepută ca realitate vie şi dinamică, identificată cu moştenirea ortodoxă. Prin această asociere, el atestă perenitatea sacrului integrat fiinţei individuale şi personalităţii etnice" (pp. XXXI-XXXII).

Precizăm că se află deja sub tipar şi cursul lui Crainic despre *Dostoievski şi creştinismul rus* (co-editat de Arhidiecezana Cluj şi "Anastasia"), cu un cuvânt înainte al Î. P. S. **Bartolomeu Anania** şi cu o postfaţă a subsemnatului.

Economia numărului nepermiţându-ne mai mult spaţiu, ne mulţumim să mai semnalăm în treacăt, dintre apariţiile editoriale care au marcat sfârşitul anului trecut, volumul al doilea (cuprinzând părţile a treia şi a patra) din *Arhipelagul Gulag: 1918-1956. Încercare de investigaţie literară* de **ALEKSANDR SOLJENIŢÎN**, la Editura "Univers", în traducerea şi cu notele d-lui Ion Covaci (am vorbit aici mai pe larg despre importanţa generală a cărţii şi despre această îndelung aşteptată ediţie românească la apariţia primului volum – v. nr. din iunie '97) şi, tot din domeniul literaturii anticomuniste de detenţie, volumul al treilea (scos la Iaşi, ca şi volumul al doilea, şi lansat la Târgul de Carte "Gaudeamus") din memoriile de fost deţinut politic ale scriitorului **MARCEL PETRIŞOR** (care pregăteşte, pentru editura pariziană "Plon", o versiune franceză a tuturor celor trei volume).

Semnalăm şi recenta apariţie, tot la Paris, a micului volum **NAE IONESCO**, *La Question juive et la réponse d'un ortodoxe des années trente*, tradus de Pierre Bardonnet (Librairie Roumaine Antitotalitaire - L.A.R., în colecţia "Roumains d'hier et d'aujourd 'hui" coordonată de dl. George Pişcoci - Dănescu), conţinând vestita prefaţă a lui Nae Ionescu la romanul *De două mii de ani...* de Mihail Sebastian (Iosef Hechter), unul dintre textele care au stârnit cele mai mari controverse în cultura interbelică românească, privitor la tema "suferinţei lui Iuda", pe fondul general al dezbaterilor europene despre "problema evreiască".

În fine, deşi este vorba de o reeditare (cu foarte puţine modificări, precizate pe dosul paginii de titlu), nu putem să nu menţionăm versiunea românească (**C. I. Balmuş** – ed. I în 1963, la Editura Academiei, cu studiul introductiv şi comentariile regretatului **Aram M. Frenkian**) a fundamentalei lucrări a lui **DIOGENES LAERTIOS**, *Despre vieţile şi doctrinele filosofilor*. Editura ieşeană "Polirom" a apelat la o soluţie editorială care i-a devenit deja specifică: tipărirea cu literă foarte măruntă (pentru mulţi aproape ilizibilă!) a textelor de mare întindere (jumătate din corpul volumului la care ne referim este ocupat de auxiliile critice şi istorice), din raţiuni desigur financiare, deşi este vorba de – privind lucrurile global – "cea mai sponsorizată" editură din România...

Răzvan CODRESCU

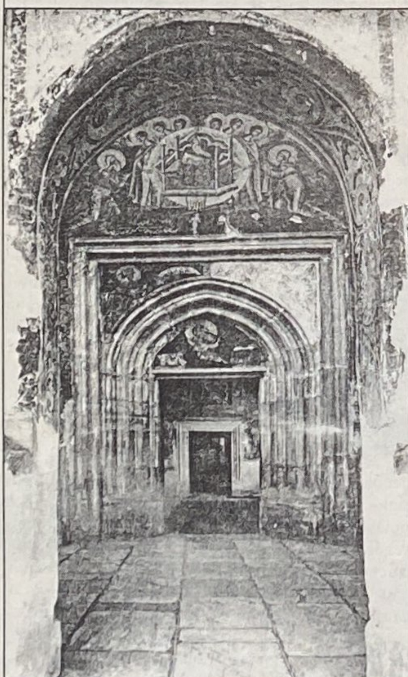
DUHUL ORTODOXIEI ÎN AMERICA * DUHUL ORTODOXIEI ÎN AMERICA * DUHUL ORTODOXIEI ÎN AMERICA * DUHUL ORTODOXIEI ÎN AMERICA *

ASCULTÂND GLASUL "LUMII VECHI" CU URECHI CARE SĂ AUDĂ...

După apariția cărții mele *Christ is Calling You* (*Hristos te cheamă*), am fost invitat în multe comunități americane ortodoxe pentru a le vorbi și prin viu grai despre Ortodoxie, despre suferințele Bisericii Ortodoxe Române și despre toate încercările prin care a trecut poporul nostru. Am fost surprins să descopăr ce mare influență are Ortodoxia asupra comunităților americane: pe măsură ce Catolicismul (din ce în ce mai secularizat) și Protestantismul (despuiat de orice căldură spirituală) pierd evident terenul, Ortodoxia îl câștigă, prin predania unor preoți și monahi care aduc în sufletul american o vibrație nouă a credinței adevărate. Dacă, până nu demult, răspândirea Ortodoxiei revenea aproape în exclusivitate rușilor, astăzi Ortodoxia românească își afirmă din ce în ce mai mult prezența, nu atât prin preoții din America (unde bisericile noastre sunt încă "naționale", slujindu-se în limba română), cât mai ales prin miracolul mânăstirilor și vieții monahale din România, pe care americanii încep s-o descopere. În apropiere de San Francisco, în Forestville, este o comunitate monastică întemeiată de un călugăr rus, acum vreo zece ani, numită "Sfântul Paisie Velicikovski". Chiliile în care călugărițele locuiesc poartă numele unor mânăstiri din România ("Sucevița", "Voroneț", "Arbore" etc.), pentru că aceste maici, peste 90% convertite de la Protestantism, iar unele și de la Catolicism, au vizitat România și au adus de acolo sufletul monahal al mânăstirilor românești care influențează întreaga viață națională, ceea ce americanilor li se pare uluitor. În orice biserică americană am fost invitat, am găsit convertiți de pe urma unor vizite în România. Din ce în ce mai mult, prioritatea Ortodoxiei românești se afirmă în planul credinței ortodoxe, fiindcă, după mărturisirea multora care vizitează Rusia și alte țări ortodoxe, renașterea monahismului în duh autentic ortodox nu este nicăieri atât de evidentă ca în România. Nici o țară ortodoxă nu are atâția părinți spirituali, atâția duhovnici, atâția adevărați "stareți" ca România.

Textul alăturat, pe care-l expediez în traducere, este o ilustrare a acestor afirmații. Am întâlnit-o pe d-na McCann la o biserică rusă din New York, unde preotul este de origine română (origine pe care și-o descoperă acum cu bucurie spirituală) și unde duhul Ortodoxiei românești este cu mult mai prezent decât cel al Ortodoxiei ruse.

Pr. Gh. CALCIU

"Eram în lumea mânăstirilor creștine ortodoxe ale Moldovei și Bucovinei. Stând tăcută în umbra adâncă a Mânăstirii Văratec, genunchii mei s-au îndoit instinctiv și m-am trezit îngenunchiată pe acel pământ binecuvântat. Pe obraji îmi curgeau lacrimile. După încă cinci zile, totul în mine a început să se schimbe. Stând în fața icoanelor Maicii Domnului, vechi de secole, am vărsat lacrimi care erau în mine de zeci de ani..." (Mary Magdalene McCann)

Dacă cineva mi-ar fi spus acum cinci ani că viața mea va fi în mod profund schimbată de ființele unui loc și ale unei culturi atât de îndepărtate de sofisticatul, tehnologizatul și progresivistul mod de viață american, de ființe îmbrățișând secole de istorie, dintr-un loc total nefamiliar mie, aș fi respins această posibilitate ca pe un nonsens. De altfel, eram foarte conștientă de diferitele influențe exercitate asupra vieții mele; ele erau, așa credeam, în special cele de aici și de acum, cu urmări imediate și vizibile. Atunci, prin harul Domnului, un glas s-a auzit din înalt și, în marea tapiserie țesută de Creator, firul meu s-a întâlnit cu firul incandescent numit ***România***.

La vremea când miracolul a avut loc, nu am realizat imediat chemarea: la început, urechile nu au putut să audă. Misterioase sunt căile Domnului! Până în acel moment din viața mea, fusesem sigură, după nenumărați ani de frustrare spirituală, că eram, în cele din urmă, pe adevăratul meu drum. Când împlineam 40 de ani, începusem să cred că, în aceste zile și în acest secol, nu mai este posibilă existența unei tradiții religioase pure. Am fost crescută în tradiția protestantă, ca prezbiteriană. Încercasem, tânără fiind, dar și mai târziu, după 30 de ani, să aflu înțelesul real al învățăturilor acestei biserici, dar nu reușisem să-l găsesc. Așa că am început să-mi caut hrana spirituală în altă parte. Totuși credeam că ar fi posibil, chiar și într-un timp așa-zis "fără Dumnezeu", să se facă o artă sacră și sufletul umanității să strălucească, în ciuda întunecării orizontului, pentru sărmanii descendenți ai lui Adam. M-am străduit din răsputeri să-mi aduc modesta mea contribuție la înălțarea sufletului omenesc.

Ca artistă de teatru, am hotărât să ofer producții spirituale oamenilor frământați de întrebări reale și însetați de adevăr. Am pus în scenă o piesă într-un act, puțin cunoscută, a poetului irlandez Yeats, intitulată ***Învierea***. *În turneul cu acest spectacol, la festivalul de teatru din Edinburgh, Scoția, am văzut, în interpretarea unei companii de teatru românești, ceea ce căutasem mereu:* ***o sacralizare a artei teatrale***. *Talentatul regizor român Andrei Șerban a conceput și realizat, cu teatrul român din București,* ***Trilogia antică***, *după* ***Medeea***, ***Troienele*** *și* ***Electra***. *Experiența la care am luat parte, ca spectator la această piesă, a însemnat o cotitură în viața mea. Mi s-a deschis o poartă necunoscută mie; parcă mă simțeam de-acum pregătită să întâlnesc ceva și mai mare, și mai înalt decât teatrul sacru:* ***Biserica***.

La întâlnirea pe care am avut-o, după spectacol, cu artiștii români, am încercat cu insistență să aflu cum de a fost posibil ca ei să realizeze o creație teatrală atât de excepțională; ***ce au*** *ei – sau* ***ce știu*** *ei – pe care care noi, aici în Vest,* ***nu-l avem și nu-l știm***? *Nimeni nu mi-a dat un răspuns întrebărilor mele repetate. Unul dintre acești străluciți actori de teatru, Claudiu Bleonț, a auzit întrebarea mea mai adâncă, întrebare pe care nici nu știam măcar că mi-o puneam. M-a auzit întrebând: "Unde să găsesc Biserica adevărată?". Aceea pe care o căutasem cu disperare dintotdeauna, de copil încă, aceea pe care inima mea o presimțea că trebuie să existe undeva, într-un fel! Poate doar înlăuntrul nostru! Claudiu Bleonț mi-a spus emfatic: "Oricât de mulți oameni ai întreba, de oricât de multe ori ai întreba, nu vei primi un răspuns în cuvinte". Apoi a continuat, pe un ton categoric: "Trebuie să vii în România! Atunci ai să înțelegi!". Îmi amintesc exact ce am gândit atunci: "Sigur, într-adevăr, iată-mă pe mine, o femeie fără bărbat, cu doi copii mici, străduindu-mă din răsputeri să supraviețuiesc la New York, iar tu-mi spui mie să vin în România!"...*

Incredibil, dar m-am urcat în avion! În primele două zile la București, am văzut repetițiile la o minunată punere în scenă a piesei ***Romeo și Julieta***, *la Teatrul Național, în regia talentatei Beatrice Bleonț, soția lui Claudiu. Încă o dată, munca lor avea un nivel înalt, mai înalt decât tot ceea ce văzusem vreodată în alte părți. Mi-am mușcat limba din nou, dorind să întreb și să aflu cum de era posibilă o artă de acest calibru.*

A treia zi, m-am dus cu mașina de la București până la trecătorile muntoase din Nord. Am străbătut orașe cenușii, cu blocuri de locuit din beton, aproape ruinate, pe drumuri nepavate, alături de căruțe trase de cai, cu țărani și cu familiile lor. În cele din urmă, am ajuns la locurile unde întrebările mele aveau să primească răspunsurile fără cuvinte... Eram în lumea mânăstirilor creștine ortodoxe ale Moldovei și Bucovinei. Stând tăcută în umbra adâncă a Mânăstirii Văratec, genunchii mei s-au îndoit instinctiv și m-am trezit îngenunchiată pe acel pământ binecuvântat. Pe obraji îmi curgeau lacrimile. După încă cinci zile, totul în mine a început să se schimbe. Stând în fața icoanelor Maicii Domnului, vechi de secole, am vărsat lacrimi care erau în mine de zeci de ani. Niciodată nu mai plânsesem. Nu știam că pot plânge. Simțeam cum mi se frânge coșul pieptului ori de câte ori căutam să pătrund înțelesul acelor mânăstiri pictate; inima mea își depășea limitele, revărsându-se în afară. Pricina era puterea învățăturilor lui Hristos revelate în frescele ce acopereau fiecare centimetru pătrat din pereții bisericilor, atât în interior, cât și în exterior. Și mi-a fost dat să înțeleg! Nu teatrul era cel pe care îl căutam, ci acel ceva din care arta sacră nu este decât o răsfrângere: învățăturile originare ale lui Hristos, ale Dumnezeului-manifest, intacte, chiar în epoca noastră coruptă; acestea erau cele către care fusesem adusă. În liniște și scăldată de rugăciunile reverberate ale miilor și miilor de ființe care-și închinaseră și continuau să-și închine viețile lor acestei înalte chemări, care este trăirea monastică, am fost primită înapoi, în ***turmă***, *cu prisos de bucurie.*

Călătoria mea era departe de a fi împlinită. Fuesem doar pusă pe cale. A trebuit să o iau ca pe un dar binecuvântat.

M-am întors, de atunci, de două ori în România: prima oară, ca să-mi botez ortodox fiica, avându-i ca nași pe Beatrice și Claudiu; a doua oară, mai recent, cu fiul meu, care și el a ales să se converteascä și să se boteze ortodox. Acum eu sunt ortodoxă și am fost binecuvântată să-mi găsesc o biserică adevărată în New York – casă pentru familia mea – având un călugăr român de la Putna, preotul fiind el însuși de sânge românesc și cu mulți enoriași români. În recenta călătorie a preoților bisericii noastre în România, s-au legat frumoase prietenii cu numeroși monahi români. De asemenea, în vizita pe care eu și fiul meu am făcut-o, am fost primiți cu multă căldură, generozitate și dragoste de către călugării și călugărițele cu care am avut prilejul să ne întâlnim.

Sunt multe căi prin care noi, americanii, am putea răspunde dragostei lui Dumnezeu, căci ce ne-au fost constant arătate, prin intermediul celor care și-au dedicat lucrarea lor de o viață auto-purificării și ajutorării altor ființe umane. Desigur, le-ar fi și lor de ajutor dacă noi am deveni conștienți și recunoscători față de strădania lor în slujba lui Dumnezeu și a semenilor, noi înșine fiind incluși în această strădanie. Monahii români au fost profund impresionați auzind cum credința ortodoxă devine cunoscută multor neortodocși din America. Ei au fost și mai surprinși să afle că unii dintre noi doresc să-i ajute în lucrarea duhovnicească desfășurată în mânăstirile din România. Desigur, rugăciunile noastre pentru ei le sunt folositoare. Noi avem multe daruri spirituale pe care am putea să le împărtășim cu această "lume veche", care are multe să ne învețe.

Dumnezeul meu, dă-mi urechi ca să-Ți ascult chemarea, de oriunde mă aflu și oriunde mă îndrept!

Mary Magdalene McCann

Editura PUNCTE CARDINALE
B.R.D. Sucursala SIBIU
Cont nr. 251100996517509

Colegiul redacțional: Gabriel CONSTANTINESCU, redactor-șef;
Demostene ANDRONESCU, Răzvan CODRESCU,
Constantin IORGULESCU, Marcel PETRIȘOR
Ligia BANEA
secretar de redacție
2400 SIBIU - Calea Dumbrăvii nr. 109
telefon 069/422536

Tehnoredactare computerizată
"PUNCTE CARDINALE"
Masib S.R.L
Printing Company